

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

к.е.н., ст. викладач

_____ Олексіч Ж.А.

(підпис)

«___» _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр

Зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування»

на тему «Організація й методика обліку та аудиту виробничих запасів»

Здобувача групи ОП.м-21 Карпенка Валерія Володимировича

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис)

Валерій КАРПЕНКО

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Керівник

ст. викладач, к.е.н., доцент Олег СКОРБА

(посада, науковий ступінь, вчене звання, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

Суми - 2023

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
к.е.н., ст. викладач
_____ Олексіч Ж.А.

(підпис)

«__» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
(спеціальність 071 «Облік і оподаткування»)
Здобувачу освіти 2 курсу групи ОП.м-21
Карпенко Валерію Володимировичу

1. Тема роботи: ««Організація й методика обліку та аудиту виробничих запасів», затверджена наказом по університету від «01» грудня 2023 р. №1390-VI.
2. Термін подання студентом закінченої роботи «10» грудня 2023 року.
3. Мета кваліфікаційної роботи: дослідження теоретичних, методичних та практичних питань щодо обліку та аудиту виробничих запасів
4. Об'єкт дослідження: процес організації та методики бухгалтерського обліку та аудиту виробничих запасів є ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС».
5. Предмет дослідження: теоретико-методичні та практичні засади організації й методики обліку та аудиту виробничих запасів підприємства.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах фахових видань та науково-практичних конференцій, результатах наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних учених, монографічні дослідження, нормативно-правові документи, періодичні видання, офіційні інтернет-ресурси, а також первинної документація, облікових реєстрів та звітності ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС».
7. Орієнтовний план випускної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.
Розділ 1 Теоретичні особливості обліку та аудиту виробничих запасів – 22 жовтня 2023 року.
У розділі 1 Дослідити економічну сутність виробничих запасів та їх класифікація; вивчення нормативно-правового регулювання обліку та аудиту виробничих запасів; огляд наукових публікацій щодо проблем обліку та аудиту виробничих запасів.
Розділ 2 Стан організації й методики обліку та аудиту виробничих запасів ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» – 20 листопада 2023 року.
У розділі 2 Провести організаційно-економічну характеристику підприємства; розглянути організацію та методику обліку виробничих

запасів на підприємстві; вивчити організацію та методику аудиту виробничих запасів на підприємстві.

Розділ 3 Шляхи удосконалення організації й методики обліку та аудиту виробничих запасів – 10 грудня 2023 року.

У розділі 3 Запропонувати шляхи удосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві; запропонувати шляхи удосконалення аудиту виробничих запасів підприємства.

8. Консультації з роботи.

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1			
2			
3			

9. Дата видачі завдання «07» жовтня 2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи:

к.е.н., доцент, ст. викладач
(науковий ступінь, вчене звання, посада,)

(підпис)

Олег СКОРБА
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Завдання до виконання одержала

(підпис)

Валерій КАРПЕНКО
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

АНОТАЦІЯ

Розвиток ринкових відносин в Україні, загострення конкурентної боротьби призвело до виникнення необхідності вдосконалення системи управління оборотними активами підприємства в цілому та виробничими запасами зокрема. Адже від складу виробничих активів та ефективності їх використання значною мірою залежить фінансовий стан та фінансові результати діяльності підприємства.

Для підприємств є важливим, щоб інформаційна база задовольняла потреби керівництва в системі управління. Для цього необхідно удосконалювати організацію та методологію обліку та аудиту виробничих запасів підприємства. Отже, тема дослідження є актуальною на сьогодні.

Мета кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних, методичних та практичних питань щодо обліку та аудиту виробничих запасів.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є процес організації та методики бухгалтерського обліку та аудиту виробничих запасів в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС».

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні засади організації й методики обліку та аудиту виробничих запасів підприємства.

Основний науковий результат роботи полягає у такому: Запропоновано розробити кореспонденції рахунків обліку операцій з виробничими запасами в розрізі аналітичних субрахунків третього та четвертого порядків, які враховували б специфіку діяльності підприємства та види виробничих запасів; визначити облікові регістри та їх формат для відображення інформації про виробничі запаси на рахунках бухгалтерського обліку; розробити методику обліку щодо покриття втрат від псування запасів через формування забезпечень майбутніх витрат; створити певний алгоритм щодо порядку розкриття достовірної інформації у фінансовій звітності підприємства про рух виробничих запасів при здійсненні господарської діяльності; також нами запропоновано підприємству встановити для обліку програму MASTER:Бухгалтерія, яка охоплюватиме всі види операцій на

підприємстві, що забезпечить зниження трудомісткості обліку, зменшення витрат часу на обчислення і розрахунки, сприятиме чіткій організації обліку й контролю з тим, щоб своєчасно одержувати достовірну інформацію про наявність, надходження і витрачання виробничих запасів підприємства.

Одержані результати можуть бути використані для подальших досліджень щодо вдосконалення організації обліку та аудиту виробничих запасів на вітчизняних підприємствах.

Ключові слова: запаси, виробничі запаси, аудит виробничих запасів.

Зміст кваліфікаційної магістерської роботи викладено на 64 сторінках, зокрема список використаних джерел із 55 найменувань, розміщений на 6 сторінках. Робота містить 12 таблиць та 3 рисунки.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	9
1.1 Економічна сутність виробничих запасів та їх класифікація	9
1.2 Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту виробничих запасів	15
1.3 Критичний огляд наукових публікацій щодо проблем обліку та аудиту виробничих запасів.....	19
РОЗДІЛ 2 СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ Й МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС»	22
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства.....	22
2.2. Організація та методика обліку виробничих запасів на підприємстві ..	33
2.3. Організація та методика аудиту виробничих запасів на підприємстві..	38
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ Й МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС»	43
3.1. Шляхи удосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві	43
3.2. Заходи удосконалення аудиту виробничих запасів підприємства	50
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59

ВСТУП

Розвиток ринкових відносин в Україні, загострення конкурентної боротьби призвело до виникнення необхідності вдосконалення системи управління оборотними активами підприємства в цілому та виробничими запасами зокрема. Адже від складу виробничих активів та ефективності їх використання значною мірою залежить фінансовий стан та фінансові результати діяльності підприємства.

Для підприємств є важливим, щоб інформаційна база задовольняла потреби керівництва в системі управління. Для цього необхідно удосконалювати організацію та методологію обліку та аудиту виробничих запасів підприємства. Отже, тема дослідження є актуальною на сьогодні.

Вагомий внесок у розв'язання проблем обліку та аудиту виробничих запасів зробили вітчизняні вчені-економісти, зокрема: Н.С. Барабаш, Ф.Ф. Бутинець, Г.П. Голубнича, Н.І. Дорош, Б.А. Засадний, Г.Ю. Коблянська, В.В. Ковальов, М.Д. Корінько, Я.Д. Крупка, Л.В. Нападовська, В.В. Сопко, Л.Я. Тринька, Н.М. Ткаченко, В.І. Хом'яков, Ю.С. Цал-Цалко, В.Г. Швець, В.О. Шевчук та інших. Серед зарубіжних науковців дані питання знайшли своє відображення в працях Е. Бріттона, К. Ватерсона, Г. Муса, Р. Ханшманна, В. Дж. Стівенсона та інших дослідників. Попри наявність великої кількості наукових праць, пов'язаних з особливостями обліку та аудиту виробничих запасів розроблені не в достатній мірі та потребують подальших досліджень.

Зазначене вище і визначає актуальність, досліджень пов'язаних із правильним обліком та аудитом виробничих запасів, а також з розробкою рекомендацій щодо їх удосконалення.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних, методичних та практичних питань щодо обліку та аудиту виробничих запасів.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати ряд завдань:

- дослідити економічну сутність та класифікацію виробничих запасів;

- здійснити аналіз нормативно-правового регулювання обліку та аудиту виробничих запасів;
- провести критичний огляд наукових публікацій щодо проблем обліку та аудиту виробничих запасів;
- розглянути загальну організаційну характеристику базового підприємства;
- розкрити організацію та методику обліку виробничих запасів та відображення їх у фінансовій звітності підприємства;
- розкрити організацію та методику аудиту виробничих запасів на підприємстві;
- обґрунтувати напрями удосконалення обліку виробничих запасів підприємства;
- обґрунтувати заходи удосконалення аудиту виробничих запасів підприємства.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є процес організації та методики бухгалтерського обліку та аудиту виробничих запасів є ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС».

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні засади організації й методики обліку та аудиту виробничих запасів підприємства.

Дослідження у кваліфікаційній роботі базується на поєднанні діалектичних та історичних методів пізнання економічних процесів, а саме: аналізу, синтезу, індукції, порівняння, групування, графічного модулювання тощо.

Інформаційною базою для проведення дослідження є нормативно-правова база з обліку та аудиту виробничих запасів, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали наукових конференцій, дані мережі Internet, а також первинна документація, облікові реєстри та звітність підприємства ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС».

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

1.1 Економічна сутність виробничих запасів та їх класифікація

Для проведення господарської діяльності підприємства всіх галузей економіки використовують запаси, які є найбільш важливими виробничими активами підприємства.

Щодо економічної сутності виробничих запасів, то спочатку розглянемо законодавче визначення терміну «запаси», оскільки зміст саме виробничих запасів на законодавчому рівні не визначено (рис. 1.1).

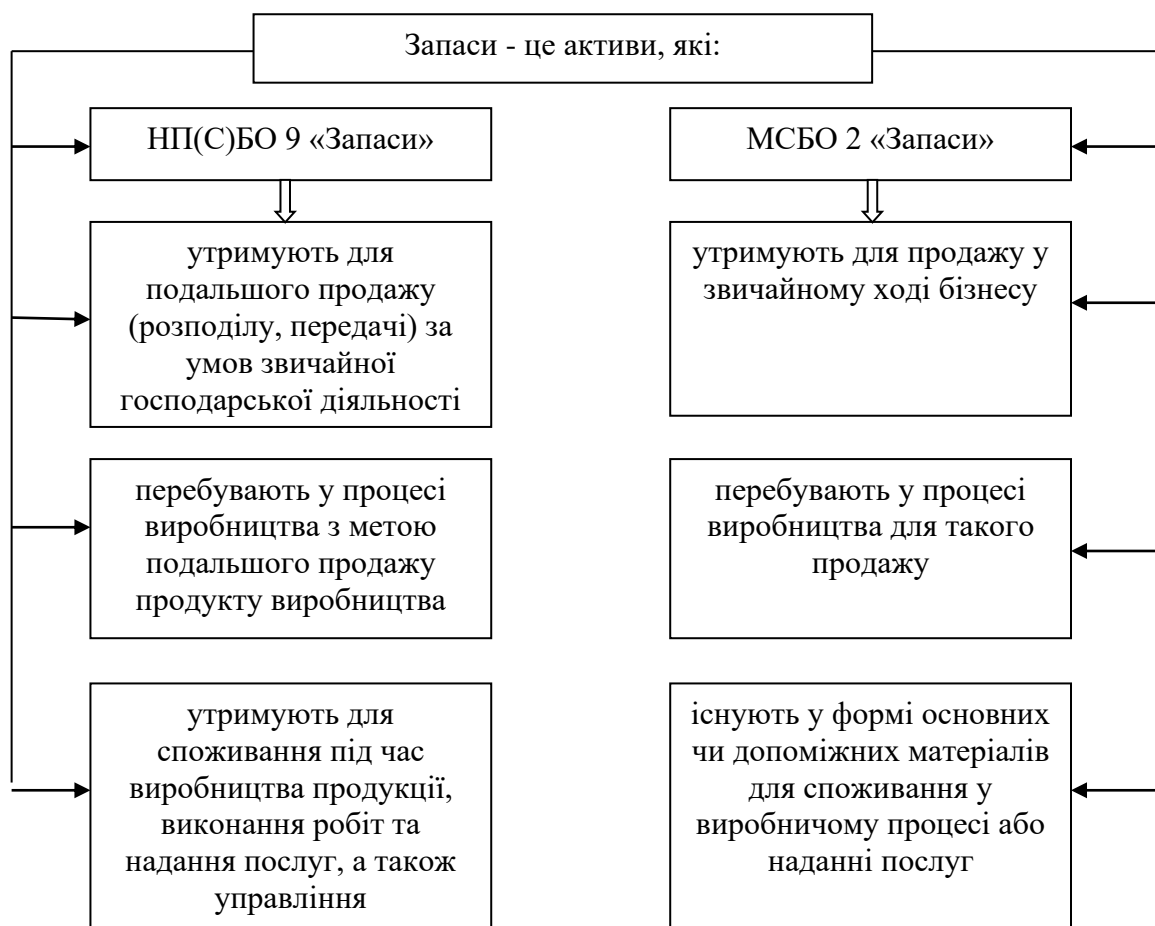

Рисунок 1.1 - Визначення категорії «запаси» у національних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку

Джерело: сформовано за [22; 29]

При визначенні сутності запасів основна увага приділяється поняттю

«активи». Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», активи – «... це ресурси, використання яких, як очікується, призведе до отримання у майбутньому економічних вигод» [39]. При цьому згідно з НП(С)БО 9 «Запаси», запаси визнаються активом, якщо «... існує імовірність, що підприємство отримає економічні вигоди в майбутньому, пов'язані з використанням запасів і їх вартість буде достовірно визначена» [29].

У ПКУ визначено, що запаси – «... це активи, вартість яких буде визначена достовірно і для яких існує імовірність отримання підприємством від їх використання економічної вигоди» [31].

Узагальнюючи вищенаведене, вважаємо, що запасами є «... активи, які беруть участь у господарських процесах підприємства протягом року або одного операційного циклу, а також створені продукти праці». Виробничі запаси є категорією, яка по-різному тлумачиться науковцями, а на законодавчому рівні визначення даного поняття відсутнє.

Трактування поняття «виробничі запаси» як економічної категорії науковцями в літературних джерелах наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Визначення економічної сутності поняття «виробничі запаси» науковцями в літературних джерелах

№	Джерело, автор	Визначення
1	І.А. Бержанір [4]	«... це матеріальні ресурси підприємства, які беруть участь у виробництві протягом одного виробничого циклу й повністю переносять свою вартість на вартість готової продукції».
2	Н.М. Бондаренко [5]	«... це активами, що утримуються підприємством для продажу, використання в процесі виробництва, його обслуговування та для адміністративних потреб при умови їх повного споживання в одному операційному циклі».
3	Ф.Ф. Бутинець [8, с. 313]	«... це активи, які використовуються для подальшого продажу, під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством».
4	А.В. Дмитренко [14]	«... це сукупність предметів праці, що перебувають на підприємстві і які призначені для використання як у процесі виробництва, так і для інших потреб».
5	В.Г. Швець [53]	«... це матеріальні активи, що використовуються підприємством для обслуговування виробництва, загально-виробничих потреб та виготовлення продукції».

Джерело: згруповано автором

З'ясування економічної сутності категорії «виробничі запаси» дає підстави виокремити такі підходи до її визначення:

- більшість вчених використовує визначення, наведене в НП(С)БО 9 «Запаси [29];
- деякі вчені ототожнюють поняття «запаси» й «виробничі запаси»;
- в окремих літературних джерелах використовується термін «товарно-матеріальні цінності».

Виробничі запаси використовуються в процесі виробництва і повністю переносять свою вартість на готову продукцію.

Узагальнюючи вищевикладене, вважаємо, що «... виробничі запаси це складова запасів підприємства, яка є активом у вигляді основних та допоміжних матеріалів, палива, запасних частин, тари та інших матеріалів й призначені для використання як у процесі виробництва, так і для інших потреб підприємства при умові їх повного споживання в одному операційному циклі».

Важливу роль у обліку виробничих запасів займає їх класифікація, яка впливає на їх аналітичний облік на підприємстві.

Так, Янчук В.І. та Кипоренко О.В. класифікують виробничі запаси за такими ознаками: «...за місцем розміщення (складські, перехідні); за способом використання (основні, допоміжні); за функціями (поточні, резервні, автономні)» [55, с. 252].

Науковець Садовська І.Б. виокремлює більше класифікаційних ознак запасів, а саме: «... за призначенням (постійні, сезонні); за місцем розміщення (складські, у виробництві); за рівнем наявності (нормативні, понаднормові); відносно відображення в балансі (балансові, позабалансові); за походженням (первинні, вторинні); за складом (виробничі, незавершеного виробництва, готової продукції, товарні)» [43].

Стецюк Н.Є., яка обґрунтувала уточнену класифікацію виробничих запасів для цілей їх обліку і управління, виділила такі ознаки: «... за участю у процесі виробництва (у складі незавершеного виробництва і готової

продукції); за організаційно-номенклатурною належністю (групи, підгрупи); за участю у технологічному процесі (виробничі запаси, які забезпечують процес виробництва, які входять до складу готової продукції, призначені для обслуговування діяльності підприємства; за участю у господарських процесах (які використовуються у процесі створення, у процесі діяльності та у процесі припинення діяльності підприємства); за об'єктами управління (фінансового обліку, управлінського обліку, аналізу та контролю); за вимірниками (вартісні, натуральні)» [45, с. 8].

Деякі науковці виокремлюють нетипові класифікаційні ознаки виробничих запасів. Так, А. А. Фастовець подав необґрунтований ним поділ запасів на нормальні й аномальні [49, с. 63]. На нашу думку, цей поділ лише підмінює поняття, оскільки є ідентична за змістом ознака - відношення до нормативів.

С.Ф. Голов вводить такі ознаки «... незавершені роботи за будівельними контрактами та фінансові активи» [11, с. 115], що, на нашу думку, не має ніякого відношення до виробничих запасів.

Ф.Ф. Бутинець виробничі запаси класифікує за наявністю на початок та кінець звітного періоду; за відношенням до балансу; за обсягом [9, с. 281], що на наше переконання, не є значущим для управління ними.

Р.М. Косміна виділяє лише такі види виробничих запасів - матеріали, паливо, запасні частини [12, с. 140-141]. Ми вважаємо, що така класифікація є неповною, адже відповідно НП(С)БО 9 «Запаси» [29] номенклатура даних запасів значно ширша.

В.В. Сопко розрізняє економічну, необхідну для процесу виробництва та технічну необхідну для планування, обліку і контролю класифікації виробничих запасів» [44, с. 261-262].

М.С. Пушкар виділяє класифікацію лише сировини й матеріалів за способом віднесення до собівартості, за способом зберігання та частоти використання» [40, с. 48]. Проте, на нашу думку, цього недостатньо для

ефективного управління виробничими запасами, оскільки в даній класифікації розглянута лише їх частина.

Отже, на основі вищенаведеного, можна зробити наступні висновки:

- у наукових джерелах відсутні загальноприйняті класифікації виробничих запасів, кожен з авторів пропонує свої підходи до їх визначення, при цьому не завжди обгрунтовані;

- багато науковців подають класифікацію запасів взятую з НП(С)БО 9 «Запаси», навіть не обгрутовуючи і не пояснюючи її;

- деякі вчені пропонують класифікаційні ознаки, які не є суттєвими, що додає плутанини;

- виділення необгрунтованих ознак призводить до відображення одних і тих же виробничих запасів у різних групах, що негативно впливає на управління ними;

- деякі автори допускають неточності при визначенні класифікації виробничих запасів, що призводять до неправильного визначення їх вартості та як наслідок собівартості продукції.

Ці основні недоліки класифікації запасів спричиняють, на нашу думку, неможливість ефективно управляти виробничими запасами підприємства.

Багато підприємств розробляють індивідуальні класифікації, або модифікують існуючі, а інші формують виробничі запаси за ознаками, визначеними вченими. Запропонована нами класифікація виробничих запасів наведена табл. 1.2.

Таблиця 1.2 - Класифікація виробничих запасів

Класифікація групи	Вид запасів	Характеристика
1	2	3
За призначенням та термінами утворення	сезонні	«... виробничі запаси, які використовуються при сезонному виробництві або сезонних поставках».
	постійні	«... виробничі запаси, які забезпечують безперебійність виробництва між черговими поставками».
За місцем знаходження	у виробництві	«... виробничі запаси, які перебувають у процесі виробництва продукції (у процесі обробки)».
	на складі	«... виробничі запаси, які містяться на складах».
	у дорозі	продукція, яка перебуває в дорозі від підприємства-виробника до підприємства-покупця».

Продовження табл.1.2		
1	2	3
По відношенню до балансу	балансові	«... виробничі запаси, які відображені в балансі підприємства (є його власністю)».
	позабалансові	«... виробничі запаси, які не належать підприємству».
За наявність протягом звітного періоду	початкові	«... кількість виробничих запасів на початок періоду».
	кінцеві	«... кількість виробничих запасів на кінець періоду».
За обґрунтованістю знаходження на підприємстві	нормативні	«... виробничі запаси, які відповідають розрахованим плановим обсягам, необхідним для безперебійного виробництва».
	понаднормові	«... виробничі запаси, які перевищують їх планові норми».
За походженням	первинні	«... виробничі запаси, придбані чи отримані від інших підприємств».
	вторинні	«... виробничі запаси, які після первинного використання можуть використовуватися у виробництві вдруге».
За сферою використання	у сфері виробництва	«... виробничі запаси, які знаходяться у процесі виробництва».
	у сфері обігу	«... готова продукція, товари».
	у невиробничій сфері	«... виробничі запаси, які не використовуються у виробничому процесі».
За ступенем ліквідності	ліквідні	«... виробничі запаси, які можуть бути швидко перетворені на грошові кошти без значних втрат їхньої первісної вартості».
	неліквідні	«... виробничі запаси, які неможливо швидко перетворити на грошові кошти і без значної втрати їхньої вартості».
За складом і структурою	запаси незавершеного виробництва	«... частина продукції, що не пройшла всіх стадій оброблення».
	виробничі запаси	«... сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, запчастини, паливо, тара, МШП».
	запаси готової продукції	«... закінчена виробництвом продукція, яка знаходиться на складі підприємства».
	товарні запаси	«... товари, придбані для перепродажу та власного споживання».

Джерело: згруповано автором на основі [12, 39, 51]

Наведена класифікація виробничих запасів передбачає виконання основних завдань їх обліку, а саме: достовірне визначення первісної вартості запасів; визначення методів їх оцінки; розкриття інформації про них у примітках до фінансової звітності тощо.

Таким чином, правильне трактування сутності виробничих запасів сприятиме створенню їх правильного розподілення та вдосконаленню їх

обліку на підприємстві в майбутньому.

1.2 Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту виробничих запасів

Основною метою нормативно-правового регулювання обліку та аудиту виробничих запасів в Україні є встановлення єдиних правил їх ведення, які захищають інтереси користувачів фінансової звітності та визначають основні напрями їх вдосконалення.

Підґрунтям для визначення основних організаційних інструментів ведення обліку та аудиту виробничих запасів в підприємствах та організаціях, у будь-якій країні, є документи нормативно-правового характеру, де закріплені відповідні норми права суб'єктів господарювання.

Джерелом правової інформації відносно обліку та аудиту виробничих запасів є законодавство України. Правова інформація міститься в законах України, що регулюють діяльність суб'єктів господарювання у сфері фінансово-економічних і трудових відносин.

Нормативна інформація міститься в постановах Кабінету Міністрів України, Національного банку України, наказах Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, інших міністерств і відомств. Нормативна інформація не може суперечити правовій.

Перелік нормативних документів з питань обліку та аудиту виробничих запасів наведено в додатку А.

Перший рівень регулювання бухгалтерського обліку та звітності забезпечують такі законодавчі акти як: Конституція України, Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та інші законодавчі акти [13, 19, 31, 38, 39, 52].

Рівень нормативного регулювання забезпечує низка документів, розроблених Міністерством фінансів України, до компетенції якого входить

розроблення методики формування інформації про об'єкти бухгалтерського обліку.

Другий рівень системи регулювання представлений вітчизняними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та звітності. Щодо Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), то це сукупність розроблених практикою та узагальнених наукою прийомів і процедур організації та методології бухгалтерського обліку та звітності.

Перші два рівні регламентуються на державному рівні і є обов'язковими для всіх підприємств і організацій. Причому документи нижчого рівня не повинні суперечити документам вищого рівня.

До внутрішніх нормативних документів належать Наказ про облікову політику підприємства, Робочий план рахунків з обліку виробничих запасів. Документи внутрішньогосподарського рівня формуються безпосередньо на підприємстві.

Необхідною інформаційною базою для всіх підсистем управління (аналізу, контролю, планування тощо) є бухгалтерський облік.

Правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні визначені в Законі України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні та конкретизовані у відповідних НП(С)БО. Статтею 8 даного Закону встановлено, що «... питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належить до компетенції його власника або уповноваженого ним органу відповідно до законодавства та установчих документів, а підприємство самостійно визначає свою облікову політику»[39].

Важливим інструментом впровадження міжнародних принципів і методів бухгалтерського обліку є План рахунків [30]. Структура Плану рахунків узгоджена зі структурою Балансу та Звіту про фінансові результати, що значно полегшує роботу бухгалтерів при складанні фінансової звітності.

Інструкція щодо застосування на практиці в процесі здійснення господарської та виробничої діяльності Плану рахунків для обліку активів,

капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій, передбачає пояснення та надання короткої характеристики рахунків та субрахунків, їх особливостей та компонентів, встановлює чіткий порядок ведення аналітичного обліку та кореспонденції рахунків для обліку виробничих витрат [17].

Мета, склад і принципи складання фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів викладені в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [28]. Згідно даного НП(С)БО у Балансі (Звіті про фінансовий стан) відображення виробничих запасів здійснюється за статтею «Запаси». Суб'єкт господарювання може відобразити статтю «Запаси» у Звіті про фінансовий стан, якщо ця стаття відповідає таким критеріям: інформація є суттєвою, і оцінку об'єкта можна достовірно оцінити.

Основи обліку виробничих запасів в Україні висвітлені в НП(С)БО 9 «Запаси» [29]. Цим нормативним документом визначаються методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. У даному НП(С)БО зазначено визначення та методи оцінки запасів, наведено перелік витрат, які формують первісну вартість запасів.

Облік запасів також регулюється Міжнародним стандартом МСФЗ 2 «Запаси» [26]. Хоча національні стандарти бухгалтерського обліку базуються на міжнародних стандартах, вони відрізняються.

Основні відмінності між МСБО 9 та МСБО 2 – це оцінка запасів. Тому необхідно вдосконалити НП(С)БО 9 та узгодити його з МСБО 2.

Сьогодні МСФЗ є ефективним інструментом інтеграції України до європейського співтовариства. Використання на підприємствах міжнародних стандартів має значні переваги перед НП(С)БО для більшості користувачів їхньої фінансової звітності. Для гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності з МСФЗ необхідно розробити правові засади і методологічні підходи, щодо удосконалення бухгалтерського обліку та звітності в Україні.

Первинні документи з обліку виробничих запасів мають бути сформовані у відповідності до загальних вимог документування на підприємстві та Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [33].

Всі операції з виробничими запасами фіксуються бухгалтерією в облікових регістрах, відповідно до Методичних рекомендацій щодо їх застосування [23].

Порядок інвентаризації виробничих запасів визначається Положенням про інвентаризацію активів та пасивів [34]. Відповідно до цього Положення інвентаризація запасів проводиться на місцях їх зберігання за матеріально-відповідальними особами.

Для визначення розміру збитків, заподіяної нестачею запасів, використовують Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) майна [36]. Цей нормативний документ встановлює механізм визначення розміру збитків.

Щодо здійснення оподаткування операцій з виробничими запасами підприємства, то воно відбувається відповідно до положень Податкового кодексу України [31].

Для правильної організації обліку виробничих запасів необхідно дотримуватись вимог чинних нормативно-правових актів та розробляти облікову політику підприємства, яка б враховувала специфіку діяльності конкретного підприємства і не суперечила чинному законодавству.

Правові засади здійснення аудиту виробничих запасів підприємства та аудиторської діяльності визначені Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [38].

Порядок проведення аудиторських перевірок встановлюється Міжнародними стандартами аудиту [27]. Дані стандарти забезпечують високу якість аудиторської перевірки.

Отже, практика використання нормативно-правової бази бухгалтерського обліку та аудиту виробничих запасів засвідчила наявність

багатьох недостатньо вивчених та неузгоджених питань. На сьогоднішній день удосконалюються питання методики відображення в обліку виробничих запасів, їх класифікація тощо. Проте чи не найголовнішим недоліком законодавства України є висока частота його змін і доповнень. Хоча певною мірою це свідчить про постійний процес його вдосконалення, а разом з тим це потребує додаткового часу для їх вивчення та апробації на практиці.

Тому існує об'єктивна необхідність подальшого поглиблення теоретичних досліджень і методичних розробок, спрямованих на вдосконалення обліку та аудиту виробничих запасів.

1.3 Критичний огляд наукових публікацій щодо проблем обліку та аудиту виробничих запасів

Система бухгалтерського обліку в Україні перебуває в стані постійного реформування, що зумовлено інтеграцією у світовий економічний простір, динамічними змінами ринкових умов господарювання та трансформацією сучасних об'єктів обліку. Виробничі запаси в цьому аспекті є одним із найбільш консервативних об'єктів, однак і в цій сфері виникають проблемні питання, розв'язання яких є особливо важливим, оскільки воно визначатиме напрямки вдосконалення їх обліку та аудиту.

На нашу думку, сьогодні ми знаходимося на шляху до розвитку наукових досліджень щодо обліку та аудиту виробничих запасів. Зокрема у таких виданнях як «Все про бухгалтерський облік», «Бухгалтерія, податки, бізнес», «Баланс», «Дебет-Кредит», «Бухгалтерський облік і аудит» та інших виданнях відбуваються дискусії та обговорення невирішених проблем обліку та аудиту виробничих запасів.

Так, у статті Хмелюк А.В. та Черненко П.В. «Організація обліку, контролю та аналізу виробничих запасів» розкрито порядок організації обліку, контролю та аналізу виробничих запасів. Дано оцінку нормативно-правовому регулюванню обліку, контролю та аналізу даних запасів. Наведено основні складові облікової політики підприємства щодо виробничих запасів.

Вивчено документальне оформлення операцій з виробничими запасами на підприємстві. Проведено порівняльний аналіз методів оцінки виробничих запасів за національними та міжнародними стандартами. Автори дійшли висновку, що оцінка запасів методом ФІФО в умовах воєнного стану є недоцільною. У роботі охарактеризовано організація синтетичного та аналітичного обліку відображення виробничих запасів [50, с. 55-63

Коблянська Г.Ю. та Ревенко К.О. у своїй статті розкрили порядок облік запасів відповідно до національних та міжнародних стандартів. На їх думку, незважаючи на те, що національні стандарти обліку побудовані на підставі міжнародних стандартів, все-таки є відмінності обліку запасів в Україні та зарубіжних країнах. Тому, необхідно удосконалювати НПСБО 9 та гармонізувати його з МСБО 2» 18, с. 50-56].

У статті Польової Т.В. та Охрей Т.С. «Методично-організаційні особливості обліку виробничих запасів підприємств» уточнено методично-організаційні аспекти інформаційного забезпечення обліку виробничих запасів підприємств, зокрема визначено та узагальнено основні положення методики їх обліку. Рекомендоване авторами уточнення визначення запасів дасть змогу більш точно ідентифікувати об'єкти обліку запасів. Авторами також сформовано порядок технології обліку виробничих запасів через виокремлення окремих модулів, а саме: організація обліку руху виробничих запасів, їх синтетичний і аналітичний облік та формування звітності щодо інформації про стан і рух виробничих запасів [35, с. 124-128].

Рибалко О.М. та Болдуєва О.В. у своїй статті обґрунтували напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. На їх думку, для покращення обліку даних запасів сприяє впровадження уніфікованих форм обліку запасів, підвищення рівня автоматизації їх обліку, забезпечення порядку надходження, зберігання й вибуття виробничих запасів [42, с. 211].

У статті Антонюк М.В. та Крупельницької І.Г. «Особливості обліку та аудиту виробничих запасів» розкрито порядок визнання та обліку виробничих запасів, а також досліджено організацію і методику їх аудиту.

Зокрема вказані первинні документи та облікові регістри, які аудитор використовує в процесі перевірки. Розглянуто основні етапи проведення аудиту виробничих запасів. Розкрито використання аудиторських процедур перевірки виробничих запасів для мінімізації ризику не виявлення. Також визначено та класифіковано типові помилки в обліку виробничих запасів. Обґрунтовано важливість аудиту виробничих запасів як допомоги підприємству для виявлення порушень та помилок в їх обліку та запобіганню подальшого виникнення виявлених помилок[2, с. 36-39].

У статті Радіонової Н.Й. та Тищенко С.В. «Методичні засади проведення аудиту виробничих запасів» досліджено методику аудиту виробничих запасів підприємства. Розглянуто мету та завдання аудиту, даних запасів. Розкрито порядок проведення аудиту виробничих запасів, наведено план та програму їх аудиту. Обґрунтовано напрями удосконалення методики проведення аудиту шляхом виділення методичних прийомів і процедур, які забезпечать комплексне дослідження операцій з виробничими запасами в процесі аудиту [41, с. 21-24].

Вирішення наведених в наукових працях проблем обліку та аудиту виробничих запасів дозволить гармонізувати національну систему їх обліку відповідно до міжнародного облікового стандарту, в результаті чого будуть подолані певні неузгодженості в обліку виробничих запасів щодо їх придбання, використання та оцінки.

РОЗДІЛ 2 СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ Й МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС»

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства

Об'єктом дослідження в роботі обрано підприємство ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС», яке зареєстровано 14.06.2019 року. Товариство створене у повній відповідності до Господарського кодексу України, а також Статуту підприємства.

Підприємство знаходиться за адресою: 40035, м. Суми, вул. Харківська, буд. 7.

ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» є юридичною особою, має самостійний баланс, поточні рахунки у банку, має печатку та штампи зі своєю повною назвою, інші печатки та бланки та інші реквізити.

Метою створення підприємства є: одержання прибутку для задоволення соціально-економічних потреб учасників та трудового колективу, здійснення виробничої та комерційної діяльності з метою задоволення суспільних потреб в обслуговуванні електричного обладнання.

Основним видом діяльності ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» за КВЕД є : 33.14 Ремонт і технічне обслуговування електричного устаткування.

Управління поточною діяльністю підприємства здійснюється його директором. Основними повноваженнями директора є: затвердження внутрішніх нормативних актів; розробка поточних планів діяльності; затвердження щорічного фінансового плану; затвердження штатного розкладу і посадових окладів; забезпечення виконання управлінських рішень підприємства.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку, вибору форми і методу ведення бухгалтерського обліку, штату бухгалтерії, за забезпечення взаємозв'язку бухгалтерії з іншими підрозділами підприємства і виконання вимог головного бухгалтера всіма підрозділами, в частині здійснення

бухгалтерського обліку і контролю несе керівник ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС».

Ведення бухгалтерського обліку на підприємстві здійснюється бухгалтерією. Для правильної організації роботи бухгалтерської служби на підприємстві чітко визначено обсяг службових обов'язків, права і відповідальність кожного виконавця.

Головний бухгалтер ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» здійснює організацію бухгалтерського обліку звітності підприємства та контроль за використанням його ресурсів. Забезпечує організацію обліку підрозділах. Забезпечує складання бухгалтерської звітності та подає її у відповідні органи. Надає методичну допомогу працівникам підрозділів підприємства з питань обліку, контролю, звітності та аналізу.

Згідно ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» підприємство самостійно визначає облікову політику підприємства, яка оформлена наказом керівника. Згідно затвердженої облікової політики ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» використовує автоматизовану форму бухгалтерського обліку, тобто всі дані первинних документів накопичуються і реєструються в зведених відомостях, розроблених на комп'ютері. Підприємство використовує комп'ютерну програму «1С: Бухгалтерія 8.3». Для формування та подання статистичної та податкової звітності використовується програмне забезпечення «М.Е.Дос».

Облікова політика ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» має визначальний вплив на ефективну організацію бухгалтерського обліку, оскільки доцільність, обґрунтованість та деталізація процесу обліку обумовлюють оптимальність управлінських рішень та визначають фактичну результативність організаційно-технічних заходів щодо розвитку та вдосконалення обслуговування електричного устаткування на підприємстві.

Для узагальнення інформації про фінансово-господарську діяльність та стан підприємства ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» проведемо аналіз балансу, звіту про фінансові результати та показників його фінансового стану

за 2020-2022рр. Основним джерелом для аналізу є форма № 1м Баланс та форма № 2м Звіт про фінансові результати (додатки Б, В, Г).

Аналіз динаміки активів ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» за 2020-2022 рр. наведено в табл.2.1.

Таблиця 2.1 - Аналіз динаміки активів підприємства ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» за 2020-2022 рр.

Статті активів	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення, (+,-)		Темп приросту, %	
				2022/2020	2022/2021	2022/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6	7	8
Основні засоби	324,2	254,8	285,8	-38,4	31,0	-11,84	12,17
Разом необоротні активи	324,2	254,8	285,8	-38,4	31,0	-11,84	12,17
Запаси	61,3	30,0	31,3	-30,0	1,3	-48,94	4,33
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	134,6	187,5	198,1	63,5	10,6	47,18	5,65
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,8	7,2	0,1	-0,7	-7,1	-87,50	-98,61
Інша поточна дебіторська заборгованість	20,5	24,3	126,8	106,3	102,5	518,54	421,81
Грошові кошти	17,9	44,4	61,1	43,2	16,7	241,34	37,61
Інші оборотні активи	0,0	0,0	22,9	22,9	22,9	100,00	100,00
Разом оборотні активи	235,1	293,4	440,3	205,2	146,9	87,28	50,07
Всього майна	559,3	548,2	726,1	166,8	177,9	29,82	32,45

Як видно з табл. 2.1 обсяг необоротних активів ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» в 2022 році склав 285,8 тис. грн., що на 38,4 тис. грн. (11,84%) менше порівняно з 2020 роком, але на 31,0 тис. грн. (12,7%) більше порівняно з 2021 роком. Обсяг оборотних активів в 2022 році склав 440,3 тис. грн., що на 166,8 тис. грн. (29,82%) більше порівняно з 2020 роком та на 177,9 тис. грн. (32,45%) більше порівняно з 2021 роком. Збільшення обсягу оборотних активів в 2022 році в порівнянні з 2021 роком відбулося за рахунок збільшення запасів на 1,3 тис. грн. (4,33%).

В 2022 році відбулося також збільшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» проти 2021 року

на 10,6 тис. грн. (5,65%). Інша поточна дебіторська заборгованість також зросла проти 2021 року на 102,5 тис. грн. (421,81%).

Збільшення обсягу оборотних активів підприємства ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» в 2022 році в порівнянні з 2021 роком відбулося також за рахунок збільшення грошових коштів на 16,7 тис. грн. (37,61%). Грошові кошти повинні швидко залучатися в здійснення інвестиційних проектів і в оборот для отримання прибутку шляхом розширення діяльності ТОВ «СТІВ». Інша оборотні активи склали в 2022 році 22,9 тис. грн.

Позитивним результатом є зменшення в 2022 році дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом на 7,1 тис. грн. (98,61%).

Аналіз структури активів ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» за 2020-2022 рр. наведено в табл.2.2.

Таблиця 2.2 - Аналіз структури активів підприємства ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» за 2020-2022 рр.

Статті активів	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення, (+,-)	
				2022/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6
Основні засоби	57,97	46,48	39,36	-18,60	-7,12
Разом необоротні активи	57,97	46,48	39,36	-18,60	-7,12
Запаси	10,96	5,47	4,31	-6,65	-1,16
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	24,07	34,20	27,28	3,22	-6,92
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,14	1,31	0,01	-0,13	-1,30
Інша поточна дебіторська заборгованість	3,67	4,43	17,46	13,80	13,03
Грошові кошти	3,20	8,10	8,41	5,21	0,32
Інші оборотні активи	0,00	0,00	3,15	3,15	3,15
Разом оборотні активи	42,03	53,52	60,64	18,60	7,12
Всього майна	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Найбільшу частку в структурі майна підприємства ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» в 2022 році склали оборотні активи підприємства – 60,64%, яка зросла порівняно з 2020 роком на 18,16% та порівняно з 2021 роком на 7,12%.

Зростання частки оборотних активів відбулося в основному за рахунок збільшення частки іншої поточної дебіторської заборгованості проти 2021 року на 13,03%

Частка необоротних активів склала в 2022 році 39,36%, що менше проти 2021 року на 7,12%.

Аналіз динаміки пасивів ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» за 2020-2022 рр. наведено в табл.2.3

Таблиця 2.3 - Аналіз динаміки пасивів підприємства ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» за 2020-2022 рр.

Статті пасивів	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення, (+,-)		Темп приросту, %	
				2022/2020	2022/2021	2022/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6	7	8
Зареєстрований капітал	326,0	326,0	455,0	129,0	129,0	39,57	39,57
Резервний капітал	0,7	0,7	0,7	0,0	0,0	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток/непокритий збиток	50,9	-63,8	-229,2	-280,1	-165,4	-550,29	259,25
Всього власний капітал	377,6	262,9	226,5	-151,1	-36,4	-40,02	-13,85
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	49,3	53,1	39,9	-9,4	-13,2	-19,07	-24,86
Поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом	27,8	23,9	22,0	-5,8	-1,9	-20,86	-7,95
Поточні зобов'язання за розрахунками зі страхування	0,2	0,0	1,8	1,6	1,8	800,00	100,00
Інші поточні зобов'язання	104,4	208,3	435,9	331,5	227,6	317,53	109,27
Всього поточні зобов'язання	181,7	285,3	499,6	317,9	214,3	174,96	75,11
Всього джерел майна	559,3	548,2	726,1	166,8	177,9	29,82	32,45

Зареєстрований капітал ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» в 2022 році порівняно 2021 роком зріс на 129 тис. грн., або на 39,57%. Нерозподілений прибуток підприємства зменшився з 50,9 тис. грн. в 2020 році до 229,2 тис. грн. непокритого збитку в 2022 році.

Загалом же власний капітал підприємства в 2022 році зменшився проти

2021 року на 36,4 тис. грн., або на 13,85%.

В 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилися поточні зобов'язання на 214,3 тис. грн., або на 75,11%, у тому числі за рахунок збільшення інших поточних зобов'язань на 227,6 тис. грн., або на 109,27%.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги зменшилась проти 2021 року на 13,2 тис. грн., або на 24,86%, поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом на 1,9 тис. грн., або на 7,95%, що є позитивним результатом.

Аналіз структури пасивів ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» за 2020-2022 рр. наведено в табл.2.4.

Таблиця 2.4 - Аналіз структури пасивів підприємства ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» за 2020-2022 рр.

Статті пасивів	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення, (+,-)	
				2022/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6
Зареєстрований капітал	58,29	59,47	62,66	4,38	3,20
Резервний капітал	0,13	0,13	0,10	-0,03	-0,03
Нерозподілений прибуток/непокритий збиток	9,10	-11,64	-31,57	-40,67	-19,93
Всього власний капітал	67,51	47,96	31,19	-36,32	-16,76
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	8,81	9,69	5,50	-3,32	-4,19
Поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом	4,97	4,36	3,03	-1,94	-1,33
Поточні зобов'язання за розрахунками зі страхування	0,04	0,00	0,25	0,21	0,25
Інші поточні зобов'язання	18,67	38,00	60,03	41,37	22,04
Всього поточні зобов'язання	32,49	52,04	68,81	36,32	16,76
Всього джерел майна	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Найбільшу частку в структурі джерел майна ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» в 2020 році склали поточні зобов'язання – 68,81%, що більше проти 2020 року на 36,32% та проти 2021 року на 16,76%.

Частка власного капіталу склала в 2022 році 31,19%, що менше проти 2020 року на 36,32% та проти 2021 року на 16,76%.

Отже, проведений аналіз статей балансу ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» показав, що підприємство має велику дебіторську заборгованість та значний залишок грошових коштів, які не забезпечують ефективність його діяльності.

Проведемо аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» за 2020-2022 рр. (табл.2.5).

Таблиця 2.5 - Показники фінансових результатів діяльності ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення, (+,-)		Відхилення, %	
				2022/2020	2022/2021	2022/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	960,9	1025,1	1118,2	157,3	93,1	16,37	9,08
Інші операційні доходи	3,6	0	0	-3,6	0	-100,00	-100,00
Інші доходи	1,2	0,5	14,7	13,5	14,2	1125,00	2840,00
Разом доходи	965,7	1025,6	1132,9	167,2	107,3	17,31	10,46
Собівартість реалізованої продукції (товарів робіт послуг)	55,1	48,7	17,2	-37,9	-31,5	-68,78	-64,68
Інші операційні витрати	882,9	939,8	1106,7	223,8	166,9	25,35	17,76
Інші витрати	0,5	4,9		-0,5	-4,9	-100,00	-100,00
Разом витрати	938,5	993,4	1123,9	185,4	130,5	19,75	13,14
Фінансові результати до оподаткування	27,2	32,2	9,0	-18,2	-23,2	-66,91	-72,05
Податок на прибуток	4,9	5,8	1,6	-3,3	-4,2	-67,35	-72,41
Чистий прибуток	22,3	26,4	7,4	-14,9	-19	-66,82	-71,97

Як видно з табл. 2.5, чистий дохід від реалізації зріс в 2022 році проти 2021 року на 93,1 тис. грн. (9,08%). При цьому собівартість реалізації зменшилася проти 2021 року на 31,5 тис. грн. (64,68%).

Інші доходи підприємства склали в 2022 році 14,7 тис. грн., що на 14,2 тис. грн. (2840,00%) більше проти 2021 року. Інші операційні витрати підприємства збільшилися проти 2021 року на 166,9 тис. грн. (17,76%)

Фінансовий результат до оподаткування зменшився в 2022 році проти 2021 року на 23,2 тис. грн. (72,05%). Чистий прибуток ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» в 2022 році зменшився проти 2021 року на 19,0 тис. грн. (71,97%) та склав 7,4 тис. грн.

Таким чином, як показує проведений аналіз фінансові результати діяльності ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» зазнали негативних змін.

Важливою характеристикою діяльності підприємства є аналіз його фінансового стану. Для характеристики різних аспектів фінансового стану застосовуються фінансові коефіцієнти, які являють собою відносні показники фінансового стану підприємства.

Динаміка показників фінансового стану ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» за 2020-2022рр. показана в табл.2.6.

Таблиця 2.6 - Динаміка показників фінансового стану ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» за 2020-2022рр.

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення, (+,-)	
				2022/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6
Показники майнового стану підприємства					
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,405	0,547	0,587	0,182	0,040
Коефіцієнт придатності основних засобів	2,471	1,829	1,705	-0,766	-0,124
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,308	0,022	0,187	-0,121	0,164
Показники ліквідності підприємства					
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1,294	1,028	0,881	-0,413	-0,147
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,957	0,923	0,819	-0,138	-0,105
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,099	0,156	0,122	0,024	-0,033
Показники фінансової стійкості підприємства					
Коефіцієнт автономії	0,675	0,480	0,312	-0,363	-0,168
Коефіцієнт фінансової залежності	1,481	2,085	3,206	1,725	1,121
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,141	0,031	-0,262	-0,403	-0,293
Показники ділової активності підприємства					
Коефіцієнт оборотності активів	1,368	1,851	1,755	0,387	-0,096

Продовження табл.2.6					
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2,088	3,201	4,570	2,482	1,369
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2,978	5,469	4,111	1,133	-1,358
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	11,725	13,287	15,895	4,169	2,608
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	2,066	1,844	1,784	-0,282	-0,060
Період обороту активів	267	197	208	-59	11
Період обороту власного капіталу	175	114	80	-95	-34
Період обороту дебіторської заборгованості	123	67	89	-34	22
Період обороту кредиторської заборгованості	31	27	23	-8	-5
Період обороту основних засобів	177	198	205	28	7
Показники рентабельності підприємства					
Рентабельність активів, %	3,99	4,82	1,02	-2,97	-3,80
Рентабельність власного капіталу, %	5,91	10,04	3,27	-2,64	-6,77
Рентабельність діяльності підприємства, %	2,32	2,58	0,66	-1,66	-1,91

Одним із етапів аналізу фінансового стану ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» є оцінка майнового стану підприємства. Показники оцінки майнового стану підприємства ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» в 2022 році зазнали змін. Коефіцієнт зносу основних засобів, що характеризує частину зношених основних засобів у загальній їх вартості збільшився з 0,405 в 2020 році до 0,587 в 2022 році, а коефіцієнт придатності основних засобів навпаки зменшився на 0,124 проти 2021 року, що є негативним показником. Коефіцієнт оновлення основних засобів ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» зріс проти 2021 року на 0,164, що є позитивною тенденцією.

Як показав проведений аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємства у 2022 році порівняно з 2021 роком у ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» спостерігається зменшення коефіцієнта абсолютної ліквідності. Теоретично достатнє значення коефіцієнта абсолютної ліквідності згідно з визначеними нормативами - понад 0,2.

Негативним слід вважати стан, за якого коефіцієнт абсолютної ліквідності менше 0,2.

Значення коефіцієнта покриття у 2022 році становить 0,881, це свідчить про те, що ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» не зможе своєчасно ліквідувати борги.

Коефіцієнт швидкої ліквідності в 2022 році складає 0,819, що на 0,105 менше проти 2021 року. Теоретично виправдана оцінка цього коефіцієнта знаходиться в межах 0,6-0,8.

Коефіцієнт автономії в 2022 році становив 0,312, що на 0,168 пункти менше, порівняно з 2021 роком. Практикою встановлено, що критичне значення коефіцієнта автономії становить 0,5. Чим більше значення коефіцієнта, тим менша залежність підприємства від зовнішніх джерел.

Коефіцієнт фінансової залежності вказує на збільшення в 2022 році залучених коштів у фінансуванні підприємства на 1,121 порівняно з 2021 роком. Чим менше значення цього коефіцієнта, тим менша фінансова залежність підприємства від зовнішніх джерел.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу в 2022 році проти 2021 року зменшився на 0,293, що є негативним результатом

Проаналізувавши показники фінансової стійкості ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» маємо висновки: підприємство має не зовсім стійкий фінансовий стан, про що свідчать показники.

Активи підприємства знаходяться в постійному русі, переходячи від однієї стадії до іншої. Чим швидше відбувається обіг, тим більше послуг ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» може реалізувати. Уповільнення обороту потребує додаткових вкладень коштів і може призвести до погіршення фінансового стану підприємства. Оцінити наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси дозволяє аналіз ділової активності суб'єкта господарювання.

З аналізу показників ділової активності ми бачимо, що в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» в 2022 році, порівняно з 2021 роком, відбулось

зменшення коефіцієнтів оборотності власного капіталу та дебіторської заборгованості, що є негативним результатом. Період обороту активів підприємства у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 11 днів, а період обороту власного капіталу навпаки зменшився на 34 дні. При цьому спостерігається також збільшення періоду обороту дебіторської заборгованості на 22 дні та періоду обороту основних засобів на 7 днів проти 2021 року. Рівень ділової активності ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» можна охарактеризувати як не задовільний.

Ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямів його діяльності дозволяє аналіз показників рентабельності. Ці показники у першу чергу цікавлять учасників підприємства і майбутніх інвесторів, оскільки вони визначають верхню межу дивідендів.

Показник рентабельності активів, власного капіталу та діяльності підприємства ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» в 2022 році зменшилися порівняно з 2021 роком, що є негативним результатом. Аналіз показників рентабельності свідчить про неефективне здійснення діяльності підприємством.

Умовами поліпшення стабільності фінансового стану ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» є: прискорення оборотності оборотних активів; дотримання нормативів залишків запасів; збільшення робочого капіталу підприємства.

Як показує проведений аналіз, для ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» важливим є пошук можливих резервів зростання прибутку підприємства. Для підвищення прибутковості діяльності підприємства можна використати такі резерви, як покращення якості послуг та обслуговування користувачів цими послугами.

2.2. Організація та методика обліку виробничих запасів на підприємстві

Фінансовий облік виробничих запасів та відображення їх у фінансовій звітності підприємства ґрунтується на первинній інформації. Керівник підприємства несе відповідальність за організацію робіт таким чином, щоб всі господарські операції були задокументовані.

Достовірність інформації про господарські операції підприємства залежить від своєчасного подання в бухгалтерію первинних документів з місць їх виписування різних підрозділів підприємства.

Для цього наказом керівника підприємства затверджено графік документообігу, яким регулюється порядок і строки складання та подання в бухгалтерію документів, а також призначаються виконавці, відповідальні за дотримання встановленого порядку.

Організація документопотоку в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» показана на рис. 2.1.

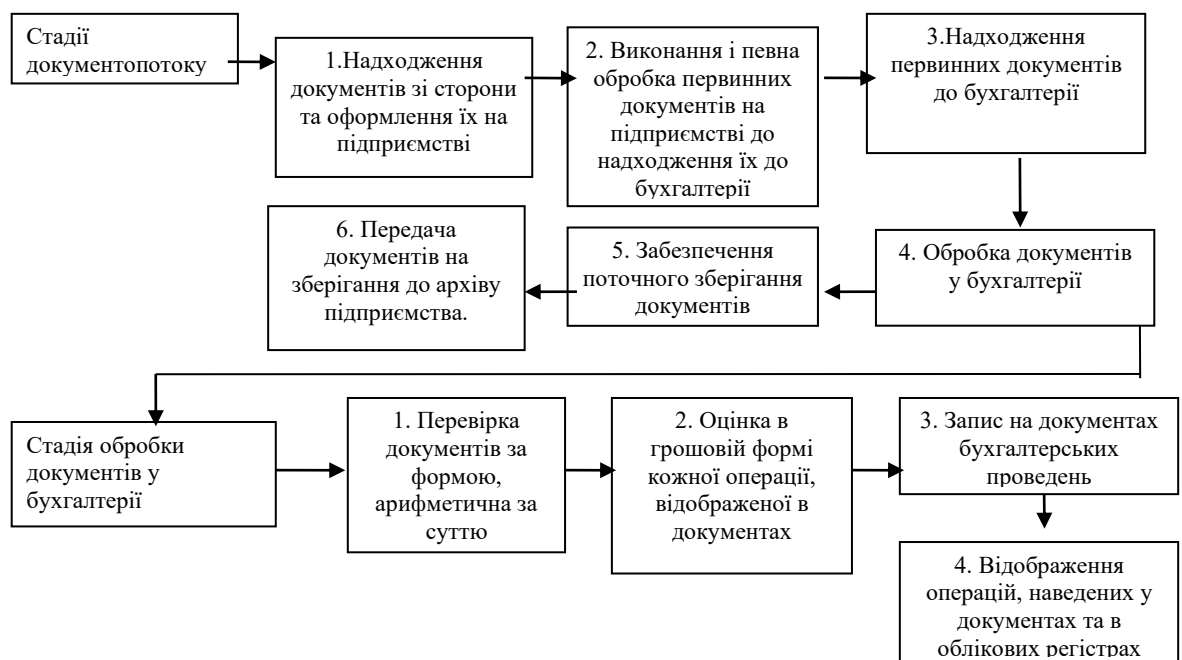

Рисунок 2.1 - Організація документопотоку в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС»

Первинні документи, щодо здійснення операцій з руху виробничих запасів в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» повинні бути складені під час

здійснення даних операцій, а якщо це неможливо, то після її закінчення на паперових або машинних носіях. Відповідальність за несвоєчасне складання первинних та недостовірність відображених в них даних несуть особи, які склали та підписали ці документи.

Основні первинні документи, якими оформлюються операції з руху виробничих запасів в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС», наведені в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 - Перелік форм первинних документів для обліку виробничих запасів ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС»

№ форми	Назва форми
1	2
М-1	Журнал обліку вантажів, що надійшли
М-2	Довіреність
М-3	Журнал реєстрації довіреностей
М-4	Прибутковий ордер
М-7	Акт про приймання матеріалів
М-8	Лімітно-забірна картка (на одне найменування матеріалу та багаторазовий відпуск)
М-9	Лімітно-забірна картка (для багаторазового відпуску 2-5 найменувань)
М-11	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів
М-12	Картка складського обліку матеріалів
М-14	Відомість обліку залишків матеріалів на складі
М-16	Матеріальний ярлик
М-19	Матеріальний звіт
М-20	Накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей
М-21	Інвентаризаційний опис

Основними первинними документами з обліку виробничих запасів, що використовуються в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС», є накладні, товарно-транспортні накладні, прибуткові ордери, податкові накладні тощо. Щоб правильно організувати облік виробничих запасів, на підприємстві є список посадових осіб, які мають право підписувати документи з руху виробничих запасів.

Основні первинні документи, які використовуються в обліку виробничих запасів ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» відповідно до їх класифікаційних ознак наведені у табл. 2.8.

Таблиця 2.8 - Класифікація документів, які використовуються в обліку виробничих запасів ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС»

Найменування документа	Класифікаційна ознака			
	за призна-ченням	за порядком складання	за способом відображення операцій	за місцем складання
Товарно-транс-портна накладна	виправдний (виконавчий)	первинний	разовий	зовнішній
Матеріальний звіт	виправдний (виконавчий)	первинний	разовий	зовнішній
Рахунок-фактур	розпорядчий	первинний	разовий	зовнішній
Акт приймання	виправдний (виконавчий)	первинний	накопичувальний	внутрішній
Лімітно-забірна карта	комбінований	первинний	накопичувальний	внутрішній
Прибутковий ордер	комбінований	первинний	разовий	внутрішній
Накладна на відпуск	комбінований	первинний	разовий	внутрішній

Документообіг за господарськими операціями з руху виробничих запасів починається з їх оприбуткування. Виробничі запаси, які надходять на підприємство, оприбутковуються матеріально-відповідальними особами на підставі товарно-транспортних накладних, рахунків-фактур, прибуткового ордеру.

Значно поліпшити організацію обліку виробничих запасів на підприємстві можна, удосконалюючи процес документування, тобто ширше використовуючи лімітно-забірні карти, відомості тощо.

Контроль за своєчасним надходженням запасів здійснюється відділом постачання і бухгалтерією, а вживання оперативних заходів щодо розшуку вантажу покладається на відділ постачання. Забезпечують своєчасне оформлення надходження запасів, за цим мають слідкувати працівники бухгалтерії.

На підприємстві не регулярно проводиться внутрішній контроль організації складського обліку. Пропонуємо працівникам бухгалтерії систематично проводити перевірки своєчасності й правильності оформлення записів у картках складського обліку виробничих запасів, що знизить ризик неефективної системи оперативного обліку.

З вищенаведеного можна зробити висновок, що для правдивої

організації обліку виробничих запасів в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» потрібно забезпечити:

- ефективну організацію документообігу, на всіх стадіях обліку виробничих запасів;
- раціональну організацію облікового процесу, що передбачає використання схеми обліку відповідно до особливостей досліджуваного підприємства.

Інформація, що міститься в прийнятих бухгалтерією первинних документах щодо господарських операцій з руху виробничих запасів, систематизується на синтетичних та аналітичних рахунках і субрахунках бухгалтерського обліку та в облікових регістрах.

Методика формування в обліку інформації щодо виробничих запасів визначаються НП(С)БО 9 «Запаси» [29]. Облік виробничих запасів на підприємстві здійснюється за допомогою рахунків і субрахунків, які є в робочому плані рахунків підприємства. Для обліку запасів на підприємстві згідно з Планом рахунків використовується рахунок 20 «Виробничі запаси» з відповідними субрахунками: 201 «Сировина і матеріали»; 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»; 203 «Паливо»; 204 «Тара і тарні матеріали»; 207 «Запасні частини», 209 «Інші матеріали» [17, 30].

Облік придбання матеріально-виробничих запасів на рахунку 20 «Виробничі запаси» та його субрахунках ведеться за фактичною вартістю придбання, тобто за собівартістю з урахуванням витрат на транспортування та придбання матеріально-виробничих запасів. Такі витрати стосуються конкретного номенклатурного номера прямим способом.

Запаси продукції зі складів підприємства відпускаються на виконання основних виробничих робіт, для господарських потреб, і навіть у бік реалізації.

Кореспонденцію рахунків, що відображають та акумулюють дані щодо обліку операцій з виробничими запасами на досліджуваному підприємстві, наведені в табл. 2.9.

Таблиця 2.9 - Відображення в обліку операцій з виробничими запасами в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС»

№	Зміст операції	Первинний документ	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
1	Оприбутковано матеріали від постачальника	Прибуткова накладна	201	631	2685,00
2	Відображено податковий кредит	Податкова накладна	641	631	537,00
3	Оприбутковано бензин від постачальника	Прибуткова накладна	203	631	1104,05
4	Відображено податковий кредит	Податкова накладна	641	631	220,81
5	Оприбутковано запасні частини, що надійшли від постачальника	Прибуткова накладна	207	631	6856,96
6	Відображено податковий кредит	Прибуткова накладна	207	631	1371,39
7	Внутрішнє переміщення виробничих запасів	Накладна на внутрішнє переміщення	201	201	134,80
8	Списання сировини і матеріалів на виробництво	Накладна на внутрішнє переміщення	23	201	2415,87
9	Списання палива на виробництво	Накладна на внутрішнє переміщення	23	203	1450,00
10	Реалізація виробничих запасів	Видаткова накладна	943	201	1675,88

Джерело: розроблено автором

Питання організації аналітичного обліку в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» вирішується при формуванні його облікової політики. Компанія відкриває аналітичні рахунки залежно від потреби.

Кредитові обороти за рахунками обліку запасів відображаються у розділі III Журналу 5. Здійснення обліку запасів за синтетичними рахунками (або субрахунками) відбувається у Відомості 5.1 за основними центрами відповідальності (матеріально-відповідальні особи, місця зберігання та передачі у виробництво, норми використання та списання) та місцями витрат (синтетичні рахунки або субрахунки обліку витрат).

Таким чином, правильна організація обліку операцій з виробничими запасами підприємства є важливим етапом роботи ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС». Практика обліку та розкриття інформації про виробничі запаси у фінансовій звітності підприємства відповідає чинному законодавству.

2.3. Організація та методика аудиту виробничих запасів на підприємстві

Аудит виробничих запасів забезпечує комплексну перевірку обліку операцій з руху даних запасів на підприємстві.

Розглянемо методику проведення аудиту виробничих запасів в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС». Аудиторами ПП «АФ «ЗЄВС» було проведено перевірку фінансової звітності підприємства за 2022 рік і в тому числі перевірку виробничих запасів підприємства. Перевірка проводилася з 23.01.2023 року по 17.02.2023 року.

Під час проведення аудиту аудитор керувався міжнародними стандартами аудиту. Ці стандарти вимагають від аудиторів планування аудиту для отримання розумної впевненості в тому, що фінансова звітність не містить суттєвих викривлень.

В ході аудиту проведено контрольні процедури, необхідні для отримання доказів щодо відображених у фінансовій звітності показників виробничих запасів. Такі процедури включають оцінку ризиків суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства чи помилки. При оцінці цих ризиків були враховані заходи внутрішнього аудиту, пов'язані з підготовкою та достовірним представленням фінансової звітності, з метою розробки процедур контролю відповідно до обставин.

Аудит також включає оцінку відповідності облікової політики підприємства, прийняття облікових оцінок, і загального наведення даних про запаси у фінансовій звітності.

Під час перевірки проаналізовано принципи облікової політики підприємства, розглянуто правильність принципів і правил, які застосовуються управлінським персоналом підприємства, в тому числі:

- принципи оцінки, класифікації та розкриття інформації про виробничі запаси та правильність відображення результатів проведеної у звітному періоді інвентаризації щодо даних запасів;

- концептуальна основа для підготовки даних фінансової звітності в цілому, а також отримані достатні докази для підтвердження сум та розкриття інформації щодо виробничих запасів.

Спочатку перевіряється правильність формування первісної вартості запасів, а також правильність організації складського господарства. Склади на підприємстві забезпечуються номенклатурно-прейскурантами, списками посадових осіб, яким дозволено витребувати запаси зі складів, зразками їх підписів. Усі матеріальні цінності закріплені за матеріально відповідальними особами, з якими укладено договори про повну матеріальну відповідальність.

Перш за все аудитор перевіряв правильність формування первісної вартості запасів, а також правильність організації їх складського обліку. Усі запаси закріплені за матеріально-відповідальними особами, з якими укладено договори про повну матеріальну відповідальність.

Під час перевірки встановлено відповідність обліку руху виробничих запасів на складах аналітичному та синтетичному обліку в бухгалтерії, правильність видання довіреностей на отримання виробничих запасів від постачальників.

Важливим моментом була перевірка правильності оприбуткування виробничих запасів, де аудитор звіряв суми, відображені в первинних документах та регістрах їх обліку. Крім того, було перевірено узгодженість записів на рахунках і субрахунках обліку виробничих запасів. Особливу увагу було приділено аудиту обліку операцій за розрахунки з постачальниками та підрядниками. Зокрема, перевірено строки позовної давності за заборгованістю постачальникам та підрядникам.

Аудитори також перевірили правильність складання актів розбіжностей щодо кількості та якості придбаних виробничих запасів та своєчасність виставлення претензій постачальникам.

Потім аудитори перевірили правильність обліку вибуття виробничих запасів. Перш за все перевірено відповідність даних складського обліку цих запасів даним їх синтетичного обліку. Відображені у відомості загальні обороти вибуття запасів за місяць і їх залишки на кінець місяця звірялися з кредитовими оборотами та залишками на рахунках обліку виробничих запасів у Головній книзі. Аудитори переконалися, що на підприємстві налагоджена система складського обліку та контролю за ним.

Особливо ретельно аудитори проаналізували облік списання виробничих запасів і переконалися, що підприємство веде його правильно.

Важливу роль у аудиті виробничих запасів відіграє їх інвентаризація. Більше того, під час його проведення обов'язкова присутність аудитора. До функцій аудитора при цьому входило:

- моніторинг виконання процедур та ідентифікація з метою визначення ступеня їх відповідності актам законодавства;
- перевірка правильності розрахунку за випадковою вибіркою;
- вивчення обґрунтування віднесення операцій з руху виробничих запасів до певного звітного періоду;
- отримання пояснень щодо істотних невідповідностей запасів даним бухгалтерського обліку;
- перевірка правильності оцінки запасів.

При цьому контрольні процедури поділяються на такі, що здійснюються: перед інвентаризацією; під час інвентаризації; після інвентаризації. Проведено перевірки за наступними фактами, а саме:

- як охороняється об'єкт;
- чи укладено та чи правильно вони оформлені договори про матеріальну відповідальність з працівниками, яким передаються на відповідальне зберігання матеріальні цінності;

- чи створено умови для збереження запасів, чи є складські приміщення;
- чи є в наявності вимірювальні прилади;
- чи здійснюється контроль за порядком вивезення запасів з території підприємства;
- чи є постійно діюча комісія, призначена керівництвом підприємства для перевірки виробничих запасів.

Для отримання впевненості, що операції з руху виробничих запасів обліковуються на підприємстві правильно, було знято копії останніх документів з надходження та вибуття даних запасів.

Під час інвентаризації аудитор спостерігаючи за її проведенням стежить за правильністю виконання контрольних процедур.

Члени інвентаризаційної комісії перераховують виробничі запаси і записують дані в інвентаризаційні описи. Аудитор проводить перевірки, час від часу, звіряючи отримані дані з даними інвентаризаційних описів. Особливу увагу звертає увагу на дорогоцінні, застарілі та пошкоджені запаси. Аудитор звертає увагу на перевірку подій після дати складання балансу та правильності їх віднесення до того чи іншого звітного періоду.

Після закінчення інвентаризації аудитором було знято копію інвентаризаційної відомості. Результати інвентаризації порівняно з даними бухгалтерського обліку.

Для перевірки правильності арифметичних підрахунків в облікових документах здійснювався безпосередній їх огляд та правильність оформлення. Для вивчення господарських операцій використовується порівняння даних бухгалтерського обліку з даними оперативного обліку. Дані оперативного обліку не є основою для записів, тому бухгалтери та аудитори ними не користуються. За документами оперативної звітності можна визначити справжній характер та обсяги операцій з виробничими запасами. Однак це не може бути достовірною інформацією для висновку аудитора. Вони лише допомагають вибрати правильний напрямок перевірки.

Інформація щодо залишків виробничих запасів ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» станом на кінець 2022 року, яка наведена в балансі підприємства відповідає даним реєстрів бухгалтерського обліку.

В ході аудиту виробничих запасів в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» не було виявлено порушень чинного законодавства, про що складено аудиторський звіт та висновок.

Таким чином, аудитор виконав процедури відповідно до вимог МСА 500 «Аудиторські докази», які відповідають меті отримання достатніх аудиторських доказів. У процесі виконання аудиторських процедур аудитор звертав увагу на доречність і достовірність інформації, яку він використовував як аудиторський доказ. Аудиторські докази аудитор використовував для обґрунтування аудиторської думки.

Під час перевірки аудитором не отримано доказів щодо наявності загрози безперервності діяльності ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС».

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що аудит виробничих запасів потребує підвищеної уваги до пошуку нових підходів до його проведення, особливу увагу при цьому необхідно приділяти оцінці ризиків, враховуючи фактори зниження ризиків при аудиті виробничих запасів.

Якісно проведений аудит виробничих запасів на підприємствах сприяє їх збереженню, раціональному використанню та реалізації; встановлено осіб, винних у втратах, нестачах чи псуванні цінностей.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ Й МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС»

3.1. Шляхи удосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві

Трансформаційні перетворення економіки України вимагають від вітчизняних підприємств пошуку шляхів підвищення ефективності їх діяльності, удосконалення організації їх обліку і контролю, удосконалення напрямів роботи з матеріальними ресурсами підприємства.

Дослідження теорії і практики обліку операцій з виробничими запасами на підприємствах України свідчить про те, що він не відповідає сучасним вимогам та потребує вдосконалення. Саме реформування фінансової звітності та системи бухгалтерського обліку у цей час є досить актуальним питанням. Проблеми що виникають в сучасних умовах при обліку виробничих запасів є досить актуальними в зв'язку з потребою достовірної і швидкої інформації. Вирішення питання пристосування сучасної системи обліку виробничих запасів на підприємствах сьогоднішні є досить важливим, оптимізація оперативності та достовірності надання інформації з метою раціоналізації управління та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання в цілому. Важливість підтверджується тим, що процес відображення їх в обліку, який складався роками не задовольняє інформацією управлінський персонал. Суттєва необхідність переходу підприємств на національні стандарти з урахуванням Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зумовлена рамками реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію зі світовим економічним простором, який передбачає адаптацію законодавства України до законодавства розвинутих країн світу і спрямований на розвиток ринкових відносин. Однією з необхідних умов для підтримання виробничого процесу є достатня кількість виробничих запасів. Без наявності виробничих запасів на підприємстві у необхідній кількості, процес виробництва стає неможливим.

Система бухгалтерського обліку, яка контролює базу інформаційного потоку, що надходять з різних ринкових систем, для ефективного управління вимагає повної та достовірної інформації, про наявність і рух виробничих запасів на підприємстві. Займаючи домінуючу частину активів підприємства, запаси грають вагомую роль у формуванні структури витрат підприємств, а їх вартість суттєво впливає на загальний рівень рентабельності виробництва. Рациональне використання виробничих запасів несе в собі великий потенціал підвищення ефективності виробництва. У свою чергу, формування достовірної інформації про наявність та рух виробничих запасів і правильне ведення бухгалтерського обліку їх вартості забезпечує достовірність фінансової звітності. Саме тому питання удосконалення бухгалтерського обліку виробничих запасів з максимальним наближенням їх до методології міжнародних стандартів є актуальними.

Аналізуючи багаточисленні дослідження з питань організації обліку запасів, можна стверджувати, що багато теоретичних положень і питань обліку даних ресурсів потребують вдосконалення і доопрацювання. У свою чергу, розв'язання цих питань зумовить вихід на якісно новий рівень побудови обліку виробничих запасів, значно підвищить їх роль в управлінні кожним вітчизняним підприємством.

Поліпшення інформаційного забезпечення управління сприяє використанню в практиці підприємств електронного документообігу, що значно спрощує роботу бухгалтера зі складання та оформлення документів. Рівень достовірності, ефективності та точності обліку запасів залежить від грамотності та чіткості організації електронного документообігу на підприємстві. Процес електронного документообігу складського обліку виробничих запасів повинен базуватись на інтегрованій обробці облікової інформації, яка включає формування та обробку первинних документів.

Необхідно зазначити, що забезпечення електронного обліку виробничих запасів на підприємстві вплине на:

- зменшення кількості документів, зокрема прискорить рух інформації між складом та бухгалтерією;
- підвищення ефективності здійснення контролю над складанням документів і прийняттям обґрунтованих рішень стосовно управління виробничими запасами;
- покращення ефективності роботи окремих працівників та підприємства у цілому;
- зменшення витрат на роздрукування, передачу та зберігання значної кількості документів та їх копій.

Під час організації обліку виробничих запасів на підприємстві особливо важливу роль відіграє організація складського обліку. Всередині складів матеріальні цінності повинні розміщуватися по секціях, за типом, сортом, розмірами, на полицях, на стелажах, у штабелях, з таким розрахунком, щоб забезпечити можливість швидкого їх приймання, відпускання та перевірки наявності. За умов правильної організації складського обліку, також буде ефективним і облік у бухгалтерії. Одним з напрямів удосконалення організації оперативного й складського обліку запасів є раціоналізація форм документів, документообігу та системи оформлення, реєстрації й обробки інформації.

Передумови, які необхідні для правильної організації обліку запасів на підприємствах є:

- раціональна організація складського господарства;
- розробка номенклатури запасів;
- наявність інструкції з обліку виробничих запасів;
- правильне групування, класифікація запасів;
- розробка норм витрачання запасів.

Правильна організація зберігання і використання виробничих запасів є умовою постійного та прибуткового виробництва.

Саме раціональне використання запасів призведе до досягнення цілі по зниженню собівартості виготовленої продукції та у подальшому й ціни на товар, що приведе до збільшення прибутку підприємства.

З метою побудови системи обліково-інформаційного забезпечення формування оцінки виробничих запасів на ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» необхідним є перегляд умов реалізації принципів нарахування, відповідності доходів і витрат та обачності, які забезпечують достовірне відображення об'єктів обліку, які є факторами оцінки виробничих запасів.

Згідно з визначеною обліковою політикою, керівництво ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» самостійно розробляє систему та форми управлінського, у т.ч. первинного обліку, а також затверджує правила документообігу і технологію обробки облікової інформації. Рішення керівництва по затвердженню спеціалізованих (внутрішньовідомчих) форм управлінського обліку на ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» оформляється відповідним наказом по підприємству.

Враховуючи практичні дослідження, облік виробничих запасів на підприємствах для максимального забезпечення необхідною та повною інформацією керівництва та власників потребує удосконалення за певними окремими аспектами. Для цього ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» ми пропонуємо:

- розробити кореспонденції рахунків обліку операцій з виробничими запасами в розрізі аналітичних субрахунків третього та четвертого порядків, які враховували б специфіку діяльності підприємства та види виробничих запасів;

- спростити оформлення операцій по приходу і витраті товарно-матеріальних цінностей. Відпуск матеріалів у виробництво, де це доцільно, можна оформляти на підставі встановленого ліміту безпосередньо в картках складського обліку матеріалів, передбачивши в них підпис особи, яка отримує цінності. Також можна на картках складського обліку виробляти і

внутрішнє переміщення цінностей. В умовах застосування персональних комп'ютерів можна відмовитися від введення карток складського обліку, замінивши їх електронними носіями;

- визначити облікові регістри та їх формат для відображення інформації про виробничі запаси на рахунках бухгалтерського обліку;

- розробити методику обліку щодо покриття втрат від псування запасів через формування забезпечень майбутніх витрат;

- створити певний алгоритм щодо порядку розкриття достовірної інформації у фінансовій звітності підприємства про рух виробничих запасів при здійсненні господарської діяльності. низький рівень інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств вирішиться шляхом автоматизації робочих місць складських працівників та бухгалтерії;

Також необхідно відзначити, що програма «1С: Бухгалтерія 8.3», яка використовувалась на підприємстві та забезпечувала вирішення всіх задач, що стоять перед бухгалтерією ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС». Але сучасні інформаційні технології дуже швидко розвиваються - розширюються їх можливості, змінюються технічні прийоми роботи і т.д. Це призводить до того, що не можна вибрати одну програму і працювати з нею все життя. Доводиться постійно вчитися, вивчати нові програмні продукти, нові можливості, нові методи. Тому ми пропонуємо ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» встановити нову програму для бухгалтерського обліку MASTER:Бухгалтерія, яку випустила українська корпорація IT-Enterprise. На українському ринку раніше не існувало зручного й простого програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку на підприємствах. Саме тому й було розроблено MASTER:Бухгалтерію. Цей сервіс відповідає вимогам українського ринку, він простий у використанні. Онлайн бухгалтерія передбачає проведення повного циклу операцій з обліку необоротних активів. Придбання основних засобів, введення їх в експлуатацію, нарахування амортизації, переміщення, ліквідація, тимчасове вибуття (консервація) та продаж необоротних активів. Облік об'єктів

програма веде за наступними групами: земельні ділянки, будинки та споруди, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади та інвентар, тварини, багаторічні насадження, інші основні засоби, малоцінні необоротні матеріальні активи, інші необоротні матеріальні активи, інші нематеріальні активи. Автоматизація розрахунку амортизації, проводиться за прямолінійним методом.

В MASTER:Бухгалтерії реалізований повний цикл необхідних операцій для роботи з постачальниками, оперативного обліку придбаних товарів і послуг, відображення податкового кредиту, формування цін та контролю за розрахунками. Облік ТМЦ можливий в розрізі декількох складів, або матеріально відповідальних осіб. При створенні нових контрагентів можливий пошук підприємства за ЄДРПОУ в довіднику Єдиного державного реєстру юридичних осіб та ФОП з можливістю подальшого імпортування картки компанії.

В програмі для ведення бухгалтерії в Україні присутні всі обов'язкові інструменти для оперативного обліку операцій підприємств, що займаються виробництвом. Програма веде облік запасів на складах і в розрізі матеріально відповідальних осіб. Для контролю залишків ТМЦ використовується інвентаризаційний опис з подальшим створенням актів оприбуткування лишків і списання нестач. Відпуск запасів у виробництво за методом ФІФО. Калькуляція виробничих витрат і автоматичний розрахунок собівартості готової продукції. У бухгалтерських проводках кореспондують балансові рахунки класу 2 «Запаси».

Крім того, MASTER:Бухгалтерія постійно оновлюється відповідно до вимог законодавства. Програму розроблено відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку, Податкового кодексу та інших нормативно-правових документів, що регулюють питання бухгалтерського обліку в Україні. Програма враховує всі юридичні нюанси, включає всі стандартні форми звітності, що дозволяє користувачеві автоматизувати більшу частину роботи. Програма дозволяє вести бухгалтерський,

податковий та управлінський облік в єдиній базі даних на основі єдиних первинних документів.

У модулі «Покупки» ведеться облік операцій придбання виробничих запасів. Програма забезпечує ведення договору с постачальником, формує і друкує прибуткові накладні у покупця, формується план проведення платежу, платіжне доручення тощо.

Стан	Назва	Дата	Номер	Контрагент	Сума	Примітка	Дії
Податковий кредит							
Процес	Податковий кредит	16.08.2018	2	ТОВ "Золотек"	190,01		
Процес	Податковий кредит	17.07.2018	1	ТОВ "МММ"	27 000,00		
Придбання запасів							
Процес	Придбання запасів	16.08.2018	3	ТОВ "Золотек"	190,01		
Процес	Придбання запасів	13.08.2018	2-3	ТОВ "Біра"	4 000,00		
Процес	Придбання запасів	17.07.2018	2	ТОВ "МММ"	27 000,00		
Процес	Придбання запасів	10.07.2018	1-3	ТОВ "Біра"	11 300,00		
Оплата постачальнику з рахунку в банку							
Створення прайс-листа							
Процес	Створення прайс-листа	19.07.2018	1		0,00		
Отримання рахунку							
Процес	Отримання рахунку	16.07.2018	23	ТОВ "МММ"	27 000,00		
Процес	Отримання рахунку	03.07.2018	1	ФОП Петров В. М.	3 000,00		
Придбання послуг							
Процес	Придбання послуг	03.07.2018	1	ФОП Петров В. М.	3 000,00		

Рисунок 3.1 – Приклад інтерфейсу програми MASTER:Бухгалтерії.

Операційний модуль «Продажі» надає можливість створювати та роздруковувати рахунки-фактури для клієнтів, формувати товарно-продажні документи за зразком рахунка-фактури, а також формувати податкову накладну для клієнтів. Програма надає можливість зв'язувати документи для відстеження ланцюгів документообігу.

MASTER:Бухгалтерія містить наступні аналітичні звіти: оборотно-сальдова відомість, аналіз рахунку, картка рахунку, шахова відомість, журнали-ордери, оборотно-сальдові відомості за аналітиками, картки аналітики, зведені проводки.

У MASTER:Бухгалтерії автоматично формується головна книга, фінансова звітність а також звітність по ПДВ та із податку на прибуток. Усі звіти, які формуються в програмі MASTER: Бухгалтерія, вивантажуються в

XML-форматі та імпортуються в програми, що підтримують цей формат.

Для ведення бухгалтерського обліку необмеженої кількості юридичних осіб в одній бухгалтерській програмі достатньо лише однієї реєстрації. Всі нові юридичні особи створюються в обліковому записі основної фірми. Створені документи по кожній фірмі зберігаються окремо у базі відповідної компанії. При складанні звітів кожної юридичної особи, бухгалтерська програма враховує лише ті документи й розрахунки, які проведені в базі цієї фірми.

Отже, ми пропонуємо ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» встановити для бухгалтерського обліку програму MASTER : Бухгалтерія, яка охоплює всі види операцій на підприємстві. Ведення обліку виробничих запасів підприємства в умовах використання інформаційних технологій забезпечить зниження трудомісткості обліку, зменшення витрат часу на обчислення і розрахунки, сприятиме чіткій організації обліку й контролю з тим, щоб своєчасно одержувати достовірну інформацію про наявність, надходження і витрачання виробничих запасів підприємства. Бухгалтер зможе більше часу приділяти виконанню аналітичної роботи та самоконтролю.

3.2. Шляхи удосконалення аудиту виробничих запасів підприємства

При удосконаленні існуючої методики аудиту виробничих запасів підприємства, важливу роль відіграють інформаційні технології, які докорінно спрощують проведення перевірок.

Значного прогресу в процесі аудиту виробничих запасів підприємства можна досягти завдяки використанню комп'ютерної техніки. Під час проведення аудиту аудиторів використовуються портативні комп'ютери, що підвищує продуктивність роботи їх праці та забезпечує оперативність і більшу точність аудиторських процедур.

Використання комп'ютерних програм в аудиті потребує розробки

спеціальних методів визначення стану обліку виробних запасів підприємства, де надаються аудиторські послуги.

Характеристика комп'ютерних програмних продуктів показана в табл.3.1.

Таблиця 3.1 Характеристика програмних продуктів в аудиті

Програмний продукт	Функціональні можливості та переваги в контролі
Експрес Аудит: ПРОФ 3.0	«... можливість розроблення загального плану та програми аудиту; здатність супроводжувати контроль від початкового етапу до кінцевого; розподіл об'єктів аудиту за виконавцями; створення робочої документації аудиту; збирання, систематизація й обробка результатів перевірки; формування звітної документації за результатами перевірки; зберігання результатів перевірок; можливість вивчення та оцінювання систем бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту підприємств, що перевіряються; можливість організувати внутрішній контроль».
Pervasive Audit Master 6.3 20 USER SERVER	«... забезпечує можливість взаємозв'язку процедур і господарських операцій, що перевіряються; реалізовано опис ризиків і контрольного середовища в розрізі господарських операцій».
Audit System/2	«... поєднує можливості текстового і табличного редакторів і програми для складання оборотно-сальдової відомості. Вона призначена для полегшення комплексної підготовки робочої документації і звітності та проведення їх консолідації; автоматичне заповнення робочих документів ревізора даними бухгалтерського обліку».
Pervasive Audit Master 6.3 20 USER SERVER	«... дозволяє підприємству використовувати свою власну методологію; можливість адаптувати кожен процедуру по вступній частині та тексту, але лише один раз; дає змогу узагальнити виявлені порушення і на їх основі підготувати альтернативну звітність».
Audit Expert	«... система дає змогу привести дані вітчизняної бухгалтерської звітності за різні періоди часу до єдиного вигляду. Стандарти бухгалтерські форми звітності перетворюються на форми, що відповідають міжнародним стандартам фінансової звітності (IFRS; програма орієнтована на аналітичні процедури аудиту, в розрізі лише фінансового аналізу; формуються аналітичні форми звітності».

Пропонуємо в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» впровадити ефективну методику автоматизації аудиту виробничих запасів з визначенням можливих варіантів моделі взаємозв'язку з обліковими модулем. Якщо ж на підприємстві впровадити прогресивну автоматизовану облікову програму,

підсумком якої буде поєднання реалізації облікових і контрольних функцій із забезпеченням виконання проведення аудиту господарських операцій підприємства.

Також для вдосконалення аудиту виробничих запасів, на нашу думку, в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» необхідно створити відділ внутрішнього аудиту, щоб надавати допомогу адміністрації в контролі за діяльністю підприємства, і зокрема за станом виробничих запасів. Щоб функції внутрішнього контролю були ефективними, суттєво, щоб персонал внутрішнього контролю був незалежним від операційної діяльності та бухгалтерського обліку і звітував керівникові. Кваліфікований персонал внутрішнього контролю підприємства може зменшити витрати на зовнішній контроль, надаючи пряму допомогу зовнішнім перевіряючим. Якщо зовнішній перевіряючий одержує докази, які підтверджують компетентність, чесність та об'єктивність внутрішніх перевіряючих, зовнішній перевіряючий може покладатись на роботу внутрішніх перевіряючих як на один із можливих шляхів.

Таким чином, з метою недопущення зловживань, порушень, ризикових операцій, пов'язаних із неефективним управлінням діяльністю підприємства ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС», необхідним є розробка раціонального механізму внутрішнього контролю його господарської діяльності, і зокрема операцій з виробничими запасами з дотриманням критеріїв його ефективності. Механізм внутрішнього контролю господарської діяльності підприємства повинен бути спрямованим на постійне та оперативне його проведення на всіх рівнях управління підприємством, що дозволить керівництву приймати своєчасні та правильні управлінські рішення і забезпечить конкурентоспроможність ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» на ринку електричного устаткування.

Вважаємо, що запропоновані практичні рекомендації поліпшать систему аудиту операцій з виробничими запасами на підприємстві.

ВИСНОВКИ

Розвиток ринкових відносин в Україні, загострення конкурентної боротьби призвело до виникнення необхідності вдосконалення системи управління оборотними активами підприємства в цілому та виробничими запасами зокрема. Адже від складу виробничих активів та ефективності їх використання значною мірою залежить фінансовий стан та фінансові результати діяльності підприємства.

Для підприємств є важливим, щоб інформаційна база задовольняла потреби керівництва в системі управління. Для цього необхідно удосконалювати організацію та методологію обліку та аудиту виробничих запасів підприємства.

Виробничі запаси – це складова запасів підприємства, яка є активом у вигляді основних та допоміжних матеріалів, палива, запасних частин, тари та інших матеріалів й призначені для використання як у процесі виробництва, так і для інших потреб підприємства при умові їх повного споживання в одному операційному циклі. Важливу роль у системі обліку виробничих запасів займає їх класифікація, яка впливає на організацію їх аналітичного обліку на підприємстві та систему управління ними. Наведена в роботі класифікація виробничих запасів передбачає виконання основних завдань їх обліку, а саме: достовірне визначення первісної вартості запасів; визначення методів їх оцінки; розкриття інформації про них у примітках до фінансової звітності тощо. Таким чином, правильне трактування сутності виробничих запасів сприятиме створенню їх правильного розподілення та вдосконаленню їх обліку на підприємстві в майбутньому.

Основною метою нормативно-правового регулювання обліку та аудиту виробничих запасів в Україні є встановлення єдиних правил їх ведення, які захищають інтереси користувачів фінансової звітності та визначають основні напрями їх вдосконалення. Практика використання нормативно-правової бази бухгалтерського обліку та аудиту виробничих запасів засвідчила

наявність багатьох недостатньо вивчених та неузгоджених питань. На сьогоднішній день удосконалюються питання методики відображення в обліку виробничих запасів, їх класифікація тощо. Проте чи не найголовнішим недоліком законодавства України є висока частота його змін і доповнень. Хоча певною мірою це свідчить про постійний процес його вдосконалення, а разом з тим це потребує додаткового часу для їх вивчення та апробації на практиці. Тому існує об'єктивна необхідність подальшого поглиблення теоретичних досліджень і методичних розробок, спрямованих на вдосконалення обліку та аудиту виробничих запасів.

Система бухгалтерського обліку в Україні перебуває в стані перманентного реформування, що зумовлено інтеграцією у світовий економічний простір, динамічними змінами ринкових умов господарювання та трансформацією сучасних об'єктів обліку. Виробничі запаси в цьому аспекті є одним із найбільш консервативних об'єктів, однак і в цій сфері виникають проблемні питання, розв'язання яких є особливо важливим, оскільки воно визначатиме напрямки вдосконалення їх обліку та аудиту. Вирішення наведених в наукових працях проблем обліку та аудиту виробничих запасів дозволить гармонізувати національну систему їх обліку відповідно до міжнародного облікового стандарту, в результаті чого будуть подолані певні неузгодженості в обліку виробничих запасів щодо їх придбання, використання та оцінки.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі магістра обрано ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС», основним видом діяльності якого є ремонт і технічне обслуговування електричного устаткування. Управління поточною діяльністю підприємства здійснюється його директором. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку, вибору форми і методу ведення бухгалтерського обліку, штату бухгалтерії, за забезпечення взаємозв'язку бухгалтерії з іншими підрозділами підприємства і виконання вимог головного бухгалтера всіма підрозділами, в частині здійснення

бухгалтерського обліку і контролю несе керівник ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС».

Ведення бухгалтерського обліку на підприємстві здійснюється бухгалтерією. Для правильної організації роботи бухгалтерської служби на підприємстві чітко визначено обсяг службових обов'язків, права і відповідальність кожного виконавця. Згідно затвердженої облікової політики ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» використовує автоматизовану форму бухгалтерського обліку, тобто всі дані первинних документів накопичуються і реєструються в зведених відомостях, розроблених на комп'ютері. Підприємство використовує комп'ютерну програму «1С: Бухгалтерія 8.3». Для формування та подання статистичної та податкової звітності використовується програмне забезпечення «М.Е.Дос».

Для узагальнення інформації про фінансово-господарську діяльність та стан підприємства ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» було проведено аналіз балансу, звіту про фінансові результати та показників його фінансового стану за 2020-2022 рр. Проведений аналіз статей балансу показав, що підприємство, завдяки не ефективній політиці керівництва, має достатню велику дебіторську заборгованість та значний залишок грошових коштів, які не забезпечують ефективність його діяльності. Як показує проведений аналіз фінансові результати діяльності ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» зазнали негативних змін, чистий прибуток підприємства в 2022 році зменшився проти 2021 року на 19,0 тис. грн. (71,97 %). Важливою характеристикою діяльності підприємства є аналіз його фінансового стану. Проаналізувавши фінансову стійкість ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» маємо висновки: підприємство має не зовсім стійкий фінансовий стан, про що свідчать показники. З проведеного аналізу, ми бачимо, що в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» в 2022 році, порівняно з 2021 роком, відбулось зменшення коефіцієнтів оборотності власного капіталу та дебіторської заборгованості, що є негативним результатом. Аналіз показників рентабельності свідчить про неефективне здійснення діяльності

підприємством. Стабільність фінансового стану ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» може бути поліпшена за умов: прискорення оборотності оборотних активів та їх зменшення на 1 грн. чистого доходу; дотримання залишків запасів відповідно до визначених нормативів; збільшення робочого капіталу за рахунок прибуткової господарської діяльності. Як показує проведений аналіз, для «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» важливим є пошук можливих резервів зростання прибутку підприємства. Для підвищення прибутковості діяльності підприємства можна використати такі резерви, як покращення якості послуг та обслуговування користувачів цими послугами.

Першим етапом бухгалтерського обліку запасів є документування. Документальне оформлення операцій з руху виробничих запасів в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» є досить відповідальним процесом, тому удосконалюючи його можливо поліпшити організацію обліку даних запасів на підприємстві, тобто ширше використовуючи накопичувальні документи, зокрема лімітно-забірні карти, відомості тощо. Також пропонуємо працівникам бухгалтерії підприємства систематично проводити на складах перевірки правильності оформлення первинних документів щодо обліку виробничих запасів, що знизить ризик неефективної системи збору і реєстрації оперативної інформації.

Облік виробничих запасів на підприємстві здійснюється за допомогою рахунків і субрахунків, які є в робочому плані рахунків підприємства. Для обліку запасів на підприємстві згідно з Планом рахунків використовується рахунок 20 «Виробничі запаси» з відповідними субрахунками: 201 «Сировина і матеріали»; 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»; 203 «Паливо»; 204 «Тара і тарні матеріали»; 207 «Запасні частини», 209 «Інші матеріали». Питання організації аналітичного обліку в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» вирішується при формуванні його облікової політики. Компанія відкриває аналітичні рахунки залежно від потреби. Кредитові обороти за рахунками обліку запасів відображаються у розділі III Журналу 5. Здійснення обліку запасів за синтетичними рахунками (або

субрахунками) відбувається у Відомості 5.1 за основними центрами відповідальності (матеріально-відповідальні особи, місця зберігання та передачі у виробництво, норми використання та списання) та місцями витрат (синтетичні рахунки або субрахунки обліку витрат). Таким чином, правильна організація обліку операцій з виробничими запасами підприємства є важливим етапом роботи ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС». Практика обліку та розкриття інформації про виробничі запаси у фінансовій звітності підприємства відповідає чинному законодавству.

Аудит виробничих запасів вимагає нових підходів до організації та методики його проведення. Зокрема при застосуванні методів оцінки ризиків, необхідно враховувати всі властиві ризики та аналізувати чинники зниження ризику в аудиті виробничих запасів. В ході аудиту виробничих запасів в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» не було виявлено порушень чинного законодавства. Аудитор не отримав свідчень щодо існування загрози безперервності діяльності підприємства.

Дослідження теорії і практики обліку операцій з виробничими запасами на підприємствах України свідчить про те, що він не відповідає сучасним вимогам та потребує вдосконалення. Враховуючи практичні дослідження, облік виробничих запасів на підприємствах для максимального забезпечення необхідною та повною інформацією керівництва та власників потребує удосконалення за певними окремими аспектами. Для цього підприємству ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» нами запропоновано: розробити кореспонденції рахунків обліку операцій з виробничими запасами в розрізі аналітичних субрахунків третього та четвертого порядків, які враховували б специфіку діяльності підприємства та види виробничих запасів; визначити облікові регістри та їх формат для відображення інформації про виробничі запаси на рахунках бухгалтерського обліку; розробити методику обліку щодо покриття втрат від псування запасів через формування забезпечень майбутніх витрат; створити певний алгоритм щодо порядку розкриття достовірної інформації у фінансовій звітності підприємства про рух виробничих запасів

при здійсненні господарської діяльності. Також нами запропоновано підприємству встановити для обліку програму MASTER:Бухгалтерія, яка охоплює всі види операцій на підприємстві. Ведення обліку виробничих запасів підприємства в умовах використання інформаційних технологій забезпечить зниження трудомісткості обліку, зменшення витрат часу на обчислення і розрахунки, сприятиме чіткій організації обліку й контролю з тим, щоб своєчасно одержувати достовірну інформацію про наявність, надходження і витрачання виробничих запасів підприємства. Бухгалтер зможе більше часу приділяти виконанню аналітичної роботи та самоконтролю.

Для вдосконалення аудиту виробничих запасів пропонуємо ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» впровадити ефективну методику автоматизації аудиту процесів формування і використання виробничих запасів з визначенням критеріїв вибору автоматизованої системи з можливих варіантів автономної або інтегрованої моделі взаємозв'язку з обліковими модулем. Також для вдосконалення аудиту виробничих запасів, на нашу думку, на підприємстві необхідно створити відділ внутрішнього аудиту. З метою недопущення зловживань, порушень, ризикових операцій, пов'язаних із неефективним управлінням необхідним є розробка раціонального механізму внутрішнього контролю його господарської діяльності, і зокрема операцій з виробничими запасами з дотриманням критеріїв його ефективності. Механізм внутрішнього контролю господарської діяльності підприємства повинен бути спрямованим на постійне та оперативне його проведення на всіх рівнях управління підприємством, що дозволить керівництву приймати своєчасні та правильні управлінські рішення і забезпечить конкурентоспроможність ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС» на ринку електричного устаткування.

Вважаємо, що запропоновані практичні рекомендації поліпшать систему аудиту операцій з виробничими запасами в ТОВ «ЕНЕРГО ЕЛЕКТРОСЕРВІС».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Н.С., Говоруха О.О., Кирильєвами Л.О., Євлаш Т.О. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Х. : ХДУХТ, 2019. 182 с.
2. Антонюк М.В., Крупельницька І.Г. Особливості обліку та аудиту виробничих запасів. Інтелект XXI. 2021. № 5. С. 36-39.
3. Аудит: підручник (в двох частинах); [за ред. Грушко В.І.]. 4-те вид. доп. і перероб. К. : Видавництво Ліра-К. 2019. 324 с.
4. Бержанір І.А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. Економічний простір. 2018. № 107. С. 161-168.
5. Бондаренко Н., Фелонюк О. Організація складського обліку виробничих запасів на підприємстві. Облік і фінанси. 2021. № 2. С. 11-18.
6. Бондаренко Н.М. Сутність та класифікація виробничих запасів на підприємстві. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2017. № 4. С. 273–281.
7. Бунда О.М., Вітюк Т.І. Аудит запасів виробничих підприємств. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2020. № 23. С. 78-86.
8. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник для вузів. Житомир: ЖІТІ, 2016. 640 с.
9. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит». За ред. Ф.Ф. Бутинець. 7-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута». 2016. 832с.
10. Гамова О В., Феофанов Л.К., Ракитянська Ю.В. Шляхи вдосконалення обліку та аудиту виробничих запасів на складах ПрАТ «Дніпроспецсталь». Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 3. С. 57-62.
11. Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник К.: ЦУЛ, 2019. 400 с.
12. Голубнича Г.П., Мусієнко М.О. Удосконалення обліку виробничих запасів на основі їхньої гармонізації та стандартизації. URL: [http://www.rusnauka.com/ 1_NIO_2016/ Economics/7_98869.doc.htm](http://www.rusnauka.com/1_NIO_2016/Economics/7_98869.doc.htm) (дата звернення 09.11.2023).

13. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення 08.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 09.11.2023).
14. Дмитренко А.В. Економічна сутність поняття «виробничі запаси». Економіка і регіон. 2018. № 2. С. 149-152.
15. Єршова Н.Ю., Портна О.В. Аналіз господарської діяльності: теорія та практикум. Львів. Магнолія, 2019. 345 с.
16. Іванчук Н.В. Звітність підприємств: навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». 2021. 208 с.
17. Інструкція з використання Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій: затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.10.1999 р. № 291. Дата оновлення 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 09.11.2023).
18. Коблянська Г.Ю., Ревенко К.О. Порівняльна характеристика ПСБО 9 «Запаси» і МСБО 2 «Запаси». Економіка: теорія та практика. 2019. № 2. С. 50-56.
19. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР. Дата оновлення 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 09.11.2023).
20. Косміна Р.М. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2015. 174 с.
21. Макаренко А. П., Максименко О.В. Удосконалення оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів для підвищення ефективності податкового планування на підприємстві. Агросвіт. 2022. № 22. С. 55-63.
22. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: затв. наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. Дата оновлення

- 14.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07> (дата звернення: 09.11.2023).
- 23.Методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку: затв. наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356. Дата оновлення 21.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00> (дата звернення 09.11.2023).
- 24.Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. Дата оновлення 30.12.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13> (дата звернення: 09.11.2023).
- 25.Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства: затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 року № 635. Дата оновлення 14.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13> (дата звернення 09.11.2023).
- 26.Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси»: міжнародний документ від 01.01.2012 р. № 929_021. Дата оновлення 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021 (дата звернення: 09.11.2023).
- 27.Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (частини I, II та III), міжнародний документ від 01.01.2016 р. Дата оновлення 01.01.2016. URL: <https://www.apu.com.ua>. (дата звернення: 09.11.2023).
- 28.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення 17.02.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 09.11.2023).
- 29.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 року № 246. Дата оновлення 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення 09.11.2023).
- 30.План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і

- господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. № 1591. Дата оновлення 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99> (дата звернення 09.11.2023).
31. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення 03.09.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 09.11.2023).
32. Подмешальська Ю.В., Шуваєва О.П. Удосконалення бухгалтерського та стратегічного управлінського обліку виробничих запасів на підприємстві будівельної галузі. Інвестиції: практика та досвід. 2022. № 23. С. 67-73.
33. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: затв. наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. №88. Дата оновлення 09.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення 09.11.2023).
34. Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань: затв. наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. Дата оновлення 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення 09.11.2023).
35. Польова Т.В., Охрей Т.С. Методично-організаційні особливості обліку виробничих запасів підприємств. Економічний простір. 2020. № 160. С. 124-128.
36. Порядок визначення розмірів збитку від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей 22.01.1996 р. №116. Дата оновлення 16.12.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-п> (дата звернення: 09.11.2023).
37. Порядок подання фінансової звітності: затв. постановою Кабінету міністрів України від 28.02.2000 р. № 419. Дата оновлення 02.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-п> (дата звернення: 09.11.2023).

38. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. Дата оновлення 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 09.11.2023).
39. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення 10.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 09.11.2023).
40. Пушкар М.С. Розробка систем обліку: навчальний посібник. Тернопіль: Карт-бланш, 2017. 198с.
41. Радіонова Н.Й., Тищенко С.В. Методичні засади проведення аудиту виробничих запасів. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2020. № 16. С. 21-24.
42. Рибалко О.М., Болдуєва О.В. Вдосконалення обліку виробничих запасів. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2019. №6. С. 210–215.
43. Садовська І.Б., Божидарнік Т.В., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік: навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 688 с.
44. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник 3-е видан., перероб. і доповн. К.: КНЕУ, 2018, 578 с
45. Стецюк Н.Є. Облік і аналіз виробничих запасів підприємств деревообробної промисловості України: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)” Київ, 2015. 22 с.
46. Теоретичні та прикладні аспекти обліку, аналізу і аудиту в системі економічних відносин: Монографія / За ред. проф. Л.М. Чернелевського. К.: НУХТ, 2021. 182 с.
47. Тесак О.В. Облікова політика щодо контролю за наявністю й використанням виробничих запасів. Підприємництво і торгівля. 2020. Вип. 27. С. 72-75
48. Ткач О.Л. Особливості вибіркового методу в аудиті. Підприємництво і торгівля. 2020. Вип. 26. С. 98–102.

49. Фастовець А.А., Фисун І.В. Фінанси малого бізнесу : навч. посібник К.: Кондор-Видавництво. 2013. 302 с.
50. Хмелюк А.В., Черненко П.В. Організація обліку, контролю та аналізу виробничих запасів. Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету. 2023. № 1. С. 135-143
51. Хомяк Р.Л., Лемішовський В.І. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посібн. 7-ме вид., перероб. і доп. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», Інтелект-Захід. 2013. 1224 с.
52. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-VI. Дата оновлення 05.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 09.11.2023).
53. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. 4-те вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2015. 572 с.
54. Шевченко Л.Я., Мулява В.Р. Сутність виробничих запасів, проблеми обліку та напрями його вдосконалення на підприємстві. Економіка. Фінанси. Право. 2022. № 11(1). С. 17-19.
55. Янчук В.І., Кириченко О.В. Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення ведення обліку виробничих запасів на підприємстві. Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. 2018. №3 (69). Т. 2. С. 250-255.